Det
Engelske Sprogs
Udtale.

Paa en ganske ny Maade

fremsat

af

Johan Clemens Tode.

Kiøbenhavn, 1787.

Trykt hos Bogtrykker P. Horrebow.

40
12 12
1519

Fortale.

Unægteligen have vi ikkun een Anviisning til at lære det engelske Sprogs Udtale, som den, der ikke holder en Sprogmester, med nogen Nytte kan bruge: nemlig Bertrams. Denne har i Methoden sine store Feil; den er for vidtløftig, gaaer fra det Vanskeligere til det Lettere, anforer strax mange ugnvendelige

Exem-

Exempler, indlader sig i for mange kritiske Undersøgelser, og for alting har for megen Kredit for hvad man kan kalde Almuens Udtale. Alt dette uagtet er det dog den fuldstændigste og brugbarste af alle dem jeg kiender. Men den er ikke mere at faae. Det Udtog af samme, som Hr. Rørdam har besørget, er lidet bekiendt, og for den bibeholdte Plans Skyld heller ikke brugbar nok. Naar man sammenligner den med min, vil man see stor Forskiel og finde at mit Forsøg er noget mere end blot Omarbeidning. Jeg tør derfor smigre mig med den Tanke, at have giort Publikum nogen Tieneste med dette Arbeid.

Hvad mit Kald dertil angaaer, da er det bekiendt nok at jeg altid har havt en mere end almindelig Lyst til Sprog, og den bedste Leilighed at tilfredsstille og nytte denne Lyst. I 30 Aar har jeg idelig

havt

havt med Engelsmænd at bestille, og læst engelske Bøger, ja ved Kilden i England har jeg været, og har hørt Sproget, ikke blot af Lægfolk, men af Professorers, Prædikanteres og andre Studeredes Mund. Men for ydermere Sikkerheds Skyld har jeg, under Udarbeidningen af denne lille Bog, ideligt raadført mig med de beste Grammatici og med indfødte Engelsmænd.

De desuagtet, helst i Trykken, indløbne Feil, haaber jeg man vil tilgive mig. De vigtigste findes allerede rettede.

Foruden denne almindelige grammatikalske Anviisning agter jeg og strax at udgive en Øvelsesbog for dem der ville lære at udtale det engelske Sprog, efter Dyche's Idee. Deri skal man finde alle engelske Ord af eens Udtale samlede

lede paa eet Sted; naar man vil have Exempler til enhver Regel og Undtagelse, saa skal man see dem der allesammen; og alle de Ord som der siges om, i denne nærværende Anviisning, at de maae læres af Øvelsen, skulle staae der til Tieneste. Intet over Taleredskaberne mere til et Sprogs Udtale, end mangfoldige eenslydende Ord efter hverandre. Sprogmesterne selv ville altsaa kunne bruge denne Øvelsesbog, ved dem de undervise, med større Fordeel end de andre sædvanlige Læseboger, da disse umueligen kunne indeholde alle engelske Ord, hvorfor man og efter at have læst tive Boger igiennem, dog finder nye Vanskeligheder i den een og tivende, nemlig Ord som man endnu ikke kiender. Er man loben den her lovede Øvelsesbog flittig igiennem, saa kan man siden læse hvilken engelsk Bog man vil; man skal ikke finde et Ord, (nogle faa Kunstord undtagen) som ikke allerede

er

er en gammel Bekiendtskab fra Øvelsesbogen af. Ja naar man er i Tvivl om et Ords Udtale, saa skal man finde det der, under sin Endelse, lige som i en Slags Ordbog.

Hvad en anden Indvending angaaer, nemlig at den der har et Kald og offentlige Embeder, skulde overlade Grammatik til dem, hvis Fag det er, saa svares herpaa: at ingen Stand bør have Monopolium paa Videnskaber og Konster. Man kan gierne være en Fusker i det Fag, man er sat i; og mangen en Amateur har bragt det saa vidt som en Virtuoso. Intet Fakultæt har saa mange Mænd at opvise, som have arbeidet og tildeels (uden at jeg ville sammenligne mig med dem) udmærket sig saa meget i fremmede Videnskaber og Konster, som det medicinske.

I øvrigt

I øvrigt skal enhver have sin Drift. Min er nu at søge den Vedervægelse andre finde i dramatiske, eller Æde- eller Spille-Selskaber, i litterariske og pædagogiske Sysler. Skriver jeg for meget, saa er det mine Medborgeres egen Skyld. Dersom Publikums Bifald ikke var, saa forbød det sig nok af sig selv.

Det

Det

Engelske Sprogs

Udtale.

Første Afdeling.

Ord af een Stavelse.

Det engelske Sprogs Udtale.

Indledning.

§. 1.

Naar man vil giøre den rette Fremgang i det engelske Sprogs Udtale, bør man først lære at kiende de enkelte og sammensatte Bogstaver, og den forskiellige Lyd, de under forskiellige Forbindelser have. Dette sidste læres først, saa meget mueligt, af Eenstavelses-Ord.

Anmærkn. Hvilke engelske Ord ere af een eller to Stavelser, er for en Begynder ikke altid let at kiende. De Ord, som have ikkun en Vocal, vare der end 7 Consonanter til, som i det Ord strength, seer han nok have kun een, da en Stavelse uden Vocal ligesaa lidt kan tænkes som to Stavelser om een Vokal. To Vocaler sammen giøre Tingen og vanskelig, da de snart høre til een, snart til to Stavelser; f. Ex. laid, lagt, og laic, Lægmand. Vel er det en Regel, at e i

Enden af et Ord, som allerede har en Vocal, ikke giør en anden Stavelse; for Ex. bridge, Broe; men under visse Omstændigheder giør det dog; f. Ex. idle, ørkesløs. Man maae derfor lære dem at kiende af det følgende.

§. 2.

Dernæst gaaer man til Fleerstavelses-Ord, for at giøre sig det øvrige af Udtalen og Toneholdets Regler bekiendt.

Anm. Et er at vide en Stavelses Qvantitæt, nemlig om den er lang eller kort, f. Ex. ode, er lang ohd, odd, kort odd; heel lyder lang, hiil, hell, kort, hell. Og et andet, at vide, hvilken Stavelse man skal give Accenten eller en stærkere Tone; f. Ex. convert, omvende, har den paa vort, a convert, en omvendt, derimod paa con. Hvilken Forskiel er nu ikke imellem begge Ord? Ogsaa dette læres bequemmest efter den Methode, som bruges i denne Bog. Man lære først hvorledes Ord af en Stavelse f. Ex. change, udtales, førend man befatter sig med hvorledes changing, changeable, unchangeable, unchangeableness, lyder. At den, som skal begynde med det første Bogstav, allerede skal læse Exempler af mange Stavelser, som hver for sig have sin egen Lyd, og hvorved Begynderen ængsteligen maa søge, hvilken Stavelse, ja hvilke Stavelser, Accenten skal falde paa, f. E. baronage, advantage, catalogue, mediterranean, mathematician, er det samme som at ville lære de fire Species og Regula de Tri paa eengang. At træffe den rette Accent i Fleerstavelses Ord er noget af det vanskeligste i dette Sprogs Udtale.

§. 3.

Og endeligen skrider man til hele Ord-Forbindelser, for at øve sig i National Udtalen.

Anm. Først bør man have giort sig de Ord god, be, with, you bekiendte, førend man vover sig til disse Ords Sammentrækning i to Stavelser.

§. 4.

En Hoved-Regel for den der ret vil lære at udtale det engelske Sprog, er denne: aldrig at tale med saa aaben Mund, som de fleste andre Nationer pleie at giøre; men lade Tænderne blive saa nær sammen, som uden Uforstaaelighed kan skee. Og dernæst bør man bestitte sig paa en blød Udtale, hvorpaa det engelske Sprogs, saavel som vort egets, Behagelighed fornemmeligen beroer.

§. 5.

For ret at giøre Begynderen den danske Udtale begribelig, som findes i det følgende hosføiet ved Exemplerne, behager man eengang for alle at mærke:

æh betyder det lange æ, som høres i det Ord Siæl;
æ det samme æ kort, som i Sæk;
a det klare lange a i bag, tale, An;
a' det samme korte a i Bad, Fa', Kar;

ah det mørkere tydske a i det Ord mahl;
aah det lange klare aa i Maade, Maal, som nærmer sig mere til a end til o;
aa det samme, kort, som det høres i det Ord saadant, hastig udtalt saad'nt;
aa'h det lange mørke aa i Aar, som kommer o mere lig;
aa' det samme kort som i kaagt, Vand;
ee er det lange klare e, som høres i lee;
ii det lange i, i Smiil;
eih det lange klare ei, i Weile, Leire;
ei det sammme korte i Reithaanded;
æi det tykkere ei i det Kiøbenhavnske Udtale af Beeg, nei;
øih det lange øi i bøie;
øi det korte i høigunstig;
eij, æij, øij har saadan en Lyd af j i Enden, som i høj, føj! huj!
ovh det lange ov i doven, næsten lig au;
ov det korte i lovlig;
ø det mørkere ø i Tørst;
ö det klarere i Nøder;
oh det lange o i Rose;
uu det lange u i Rude;
juh det lange ju i Hiul;
iu det korte i hiulpen;
sch det tyske sch i Schiff og nogle Norskes sk i Skib, de Fanskes ch, i charme;
dsch de Tøskes dsch i Bradsche, og Italienernes gi, i Giulio;
tsch de Tydskes tsch i Kutsche; Italienernes ci, i cielo;
b' det haardeb i det Ord Neb;
d' det haarde, ligesom det dobbelte i det Ord Fadder;
g' det haarde g, som det dobbelte i lægge.
z'th og z'dh betyder det engelske th, hvorom mere paa sit Sted.

§. 6.

§. 6.

Iligemaade maae det være tilladt her i Forveien at giøre Læseren bekiendt med følgende smaa Ord, som bruges ved Exemplerne:

a læs æ, en, et, (for en Consonant)
an, æn, en, et, (for en Vocal)
the, z'dhi, den, det;
to, tu, at.

Første Capitel.

Det engelske Sprogs Bogstaver.

§. 7.

De Engelske bruge i Skrift og Tryk almindeligen latinske Bogstaver; dog trykkes endnu endeel Forordninger og andet høitideligt med gothisk Skrift, som ligner det gamle Danske, og kaldes black letters. Paa Kobberstik finder man det og ofte. Det Angelsariske, som har megen Leilighed med vores Rune-Skrift, er for længe siden ganske gaaen af Brug.

§. 8.

De Engelske have 26 enkelte Bogstaver:

a, som kaldes: æ eller ee.
b, bi.
c, si.
d, di.
e, i.

f, ef.
g, dschi.
h, ehtsch.
i, ei.
j, dschæ.
k, kæ.
l, el.
m, em.
n, en.
o, o.
p, pi.
q, kju.
r, er.
ſ, s, eſs,
t, ti.
u, ju.
v, vi.
w, dobbel ju.
y, vei.
x, er.
z, sæd.

Anm. 1. W burde heller kaldes dobbel vi, end dobbel ju, da det langt mere giør Tieneſte for v end for u.

Anm. 2. w kan altſaa anſees ſom et dobbelt Bogſtav; hvilket og gielder om x, da dette har Lyd af k s.

§. 9.

Diſſe Bogſtavers naturlige Lyd ſtemmer overeens med de anførte Navne, naar vi undtage:

c for ved a, o og u, hvor det har ſamme Lyd ſom k;

g for ved ſamme Vocaler i en Stavelſe og efter enhver Vocal i een Stavelſe, da det i begge Tilfælde ikke udtales ſom dschi, men ſom gi;

h for saavidt det har i sit Navn et tsch, som heller ikke høres i dette Bogstavs Udtale i Forbindelse med andre;

q for det i Skyld som det har i sit Navn, og ikke lyder i Udtalen;

u af samme Aarsag, da det ikke i alle Ord lyder som ju;

w for den ovenanførte Grunds Skyld, da det snart udtales som vi og snart som u;

y som i Udtalen ikke lader noget af sit v høre;

z hvis d i Enden af Navnet og er stum.

§. 10.

Af denne naturlige Lyd, som dem tillægges i Alphabethet, afviger Udtalen paa mere end een Maade, da f. E. a har 6 forskiellige Lyd, hvori Ordenes Tyran, Brug, er Skyld.

Anm. Det var at ønske at hvert forskielligt udtalte Bogstav havde sin egen Figur, som de Svenske have i nogle Tilfælde. Det var værd at efterligne det ved Tegn eller Stilling.

§. 11.

De sammentrokne Bogstaver ere:

æ, e i;

œ, o i.

De lyde begge som i, og ere a e og o e sammentrokne i eet ligesom i vort Sprog.

§. 12.

Desuden finder man følgende Bogstaver sammenstøbte i de engelske Trykkerier, og tildeels efterlignede i Skrivning:

ct,	ſh,
&,	ſk,
fi,	ſi,
fl,	ſl,
ff,	ſſ,
ffi,	ſſi,
ffl,	ſſl,
ſb,	ſt.

Anm. 1. I Trykken sætte de Engelske ofte ſh, ſl, sw o. ſ. v. hvor der burde staae sh sl, sw, hvor nemlig s hører til den første og h, l, w til den anden Stavelse, hvilket derfor en Begynder i Udtalen let kan tage feil i, da sh i to Stavelser lyder langt anderledes end ſh i een.

f. Ex. houshold trykkes houſhold.

Anm. 2. For ikke at gjøre Begynderen tvivlagtig, vælges for det første allene saadanne Exempler hvis Udtale stemmer overeens med Bogstavernes §. 8, 9 anførte naturlige Lyd, f. Ex. a lyder æ; e, i; i, ei; o, o; u, ju; y, ei; o. ſ. v.

Vocaler og Consonanter.

§. 13.

Af de ovenanførte enkelte Bogstaver ere a, e, i, o, u, og af de sammentrokne æ og œ stedse Vocaler, d: selvlydende Bogstaver. De kunne nemligen forstaaeligen udtales, uden dertil at behøve et andet Bogstavs Hielp.

§. 14.

Beviis herpaa have vi i nogle smaa Ord, som af enkelte Vocaler dannes, neml.

a, æ, en;
j, ei, jeg;
o, o, o! (den nu sielden brugelige Vocativus f. E. o King, o Konge!)

§. 15.

Bogstavet y er i de fleste Ord ogsaa Vocal; meni nogle hvor den staaer forved en Vocal i samme Stavelse, gier den Consonants Tieneste, da den lyder som vort j.

f. E. yon, jon, den hist;
yes, jiss, ja;
yet, jitt, dog, endnu.

Anm. Dog er det nok alligevel i disse selv samme Ord, intet andet end et hastigt udtalt i.

§. 16.

§. 16.

Endeligen er og w som dobbel ju undertiden en Slags Vocal, da det med en eller flere foregaaende Vocaler i een Stavelse danner en Diph- eller Triphthongus.

f. E. few, fjuu, faa;
to view, tu vjuu, at beskue;
how, hov, hvorledes.

Anm. Vi have seet §. 8. at de ere enkelte og dobbelte: dobbel vi w, og x, der lyder som ks, høre til de dobbelte.

§. 17.

De øvrige Bogstaver kaldes Consonanter eller medlydende, som de der ikke forstaaeligen kunne udtales, uden at en Vocal maae lægges til, saasom b, f, p o. fl.

§. 18.

Det ere disse Consonanter, som bestemme og styre Vocalerne til Stavelsers og Ords Dannelse.

Diphthonger og Triphthonger.

§. 19.

En Diphthongus er en umiddelbar Samling af to Vocaler i een Stavelse: er det 3 Vocaler, saa kaldes det en Triphthongus.

Anm.

Anm. Det maae være en umiddelbar Samling hvor ingen Consonant er imellem; thi der findes i mangfoldige engelske Eenstavelses-ord et e i Enden og desforuden en Vocal.

§. 20.

Diphthonger og Triphthonger ere enten uægte, hvori de to eller tre Vocaler give en blandet Lyd, som hverken ligner den ene eller den anden Vocal allene; eller ægte, hvori den ene eller to slet ikke høres; eller halvægte, hvori den ene ikkuns tiener til at giøre den andens Lyd des stærkere.

§. 21.

I det hele forekommer følgende Diph- og Triphthonger i det engelske Sprog.

ae eller æ, i;	ey, ee;
ai, æ;	ie, i;
ao, æ;	oa, o;
au, aa;	oe eller œ, i;
aw, aa;	oi, oi;
ay, æ;	oo, oo;
ea, i;	ou, ov;
ee, i;	ow, ov;
ei, i;	oy, oi;
eo, i;	ua, æ, eller væ;
eu, ju;	ue, i, eller vi;
ew, ju;	ui, ei, eller vei;
iui	uo,

uo, o, eller vo; ieu, iu;
uy, ei, eller vei; iew, iu;
aye, æi; uai, væ;
eau, o, iu; uee, vi;
eye, ei; uoy, vj.

§. 22.

Af disse ere følgende ægte i de fleste Tilfælde:

ai, æ; oi, ɔi;
ay, æ; oy, ɔi;
au, aa; ou, ɔv;
aw, aa; ow, ɔv.

Anm. Ikkun i nogle faa Ord forekommer ao, og i disse skrives det mest oa eller ai.

§. 23.

Følgende ere oftest uægte:

ae, i; oe, i;
ea, i; ua, æ;
eo, i; ue, i;
ei, i; ui, ei;
ey, i; uo, o;
eu, u, ju; uy, ei;
ew, u, jus aye, æj;
ie, i; eye, ej;
oa, o; eau, o, iu;

ieu,

ieu, iu; uoy, uy.
iew, iu;

Anm. ua høres i visse Ord ſiet ikke, hvorom ſiden.

§. 24.

Halvægte Diphthonger ere følgende faa:

ee, ii;
oo, ov.

Anm. Der gives i det engelſke Sprog ingen Diphthongus aa: det gamle Ord haak (Stokfiſk) ſkrives nu heke og bruges ſielden: i alle øvrige Ord danner aa to Stavelſer, endog i baa (brøle ſom et Faar) og i de Navne Aaron, Iſaac.

§. 25.

I det Følgende ſkal alt dette nærmere forklares.

§. 26.

I øvrigt er at mærke, man vel bør giøre Forſkiel imellem en Diph- eller Triphthong, og to eller tre Vocaler ſom høre til to forſkiellige Stavelſer, hvorpaa vi have de fleſte Exempler i bibelſke og andre fremmede Navne.

§. 27.

Saa danner og e finale med den umiddelbar foregaaende Vocal ingen, i det mindſte

ingen

ingen ægte Diph- eller Triphthongus, i rette engelske Ord.

Anm. Derom skal snart nærmere tales §. 33. ved dette stumme e finale.

Dobbelte Consonanter.

§. 28.

Iblant Consonanterne findes og de der have i en vis Forbindelse en besynderlig Lyd, der ikke er overeenstemmede med de enkelte Bogstaver, nemlig: ch, wh, sh, kn, th,

Anm. At man kan regne w og x til dobbelte Consonanter, er allerede sagt.

Andet Capitel.

Enkelte Bogstavers og Stavelsers Udtale.

§. 29.

Vi have allerede hørt, at det er en stor Hielp til en ordentlig og lykkelig Fremgang i den ellers saa vanskelige engelske Udtale, naar man begynder med de Ord der have ikkun een Stavelse, og saaledes forekommer, at man ikke paa eengang brydes med Lyd og Tonehold.

§. 30.

Desuden udgiøre Eenstavelses-ordene Stammen eller Kiernen af det ægte engelske Sprog. De øvrige ere for største Deelen laante af Latinen, det Franske o. a. fl. De fleste af disse Eenstavelses-ord have megen Lighed med det Danske, enten i Skrivning eller i Udtale. Deres Tal beløber sig paa nogle Tusind, og flere Tusind nedstemme fra dem. Det allermeste som i Henseende til Bogstavernes Udtale er at i agttage ved Eenstavelses-ord, kan og let anvendes paa de øvrige, sammensatte Ord. Naar man altsaa har giort sig disse Eenstavelses-ord velbekiente, har man vunden Spil: ikke det halve Arbeide er tilbage.

§. 31.

En anden Hoved-fordeel bestaaer deri, at man ikke begyndet med Bogstaver, som have den forskielligste Udtale, og hvorom der altsaa er mest at mærke, saasom a og andre Vocaler; men med dem der have størst Lighed med vort eget Sprog, og give Andledning til de første Regler.

§. 32.

Endeligen gior man bedst i ikke at bruge saadanne Ord til Exempler, som forudsætte en Kundskab om Regler og Undtagelser man endnu ikke er kommen til. Man kan vel anføre de Ord som høre til en vis særdeles Regel eller Undtagelse; men Udtalen bør spares indtil alle didhen hørende Regler ere fremsatte.

Om det stumme e i Enden af Ord.

§. 33.

Det e, som slutter et Ord og derfor kaldes e finale, udtales aldrig i de Eenstavelses-ord, som desuden have een eller flere Vocaler.

f. Ex. foe, foo, (finde;) ɔ. Fiende.
hue, hjuu, (Farve;)
cloſe, kloos, (tæt.)

§. 34.

§. 34.

Dette ſtumme e finale viſer gierne, at den foregaaende Vocal ſkal være lang i Udtalen.

f. Ex.	hare,	heer,	(Hare;)
	here,	hiir,	(her;)
	fire,	feihr,	(Ild;)
	broke,	brook,	(brudt;)
	tune,	tjuun,	(Sang, Melodie.)

§. 35.

Derved faaer et og andet Ord en heel forſkiellig Betydning.

f. Ex.	to pop,	tu popp,	kladſke
	the pope,	ʒ'di Poop,	Paven.
	a cod,	kodd,	en Stokfiſk,
	a code,	kood,	en Samling af Love;
	or,	or,	eller,
	ore,	oor,	Erts.

§. 36.

Dog gives der Undtagelſer.

f. Ex.	give,	givv,	(give;)
	live,	livv,	(leve;)
	come,	komm,	(komme;)
	ſome,	ſomm,	(ſomme, nogen;)

done, donn, (giort;)
gone, gonn, (gaaen.)

§. 37.

Dette e finale maa naturlig viis høres i de Enstavelses-ord, som ingen anden Vocal have, og som ellers slet ikke kunde udtales.

f. Ex. be, bii, (være;)
he, hii, (han;)
me, mii, (hun;)
the, dhi, (Artikelen den, det.)
we, vii, (vi;)
ye, jii, (J, jer;)

§. 38.

Naar der staaer to Consonantere imellem Vocalen og e finale, undtagen den sidste Consonant er c eller g eller f eller z, hører e finale til en anden Stavelse og har da en kort, men dog nogen Lyd.

Om b.

§. 39.

Bogstavet b lyder i Begyndelsen af et Ord ligesom det danske, men i Midten og Enden som det norske b, eller som det haarde b i Enden af det naturaliserede Ord Club.

f. Ex.

f. Ex. bare, beer, (bar;)
blank, blænk, (blank;)
bring, bring, (bringe;)
ſquibs, ſkvibbs, (Raketter;)
crab, kræbb. (Krabbe.)

§. 40.

För ved t og efter m i ſamme Stavelſe, udtales b ikke: altſaa høres det ikke i følgende Eenſtavelſes-ord.

debt, dett, (Gield;)
doubt, dovt, (Tvivl;)
climb, kleim, (klyve;)
comb, koom, (Kamm;)
crumb, kromm, (Krumme;)
dumb, dumm, (ſtumm;)
lamb, læmm, (lam;)
limb, limm, (Lem;)
plumb, plomm, (Lod at maale med)
tomb, tuum, (Grav;)
thumb, ϑ'dhomm, (Tommefinger;)
womb, vuum, (Moderen i Legemet.)

Anm. 1. Iligemaade høres det ikke i det ſammenſatte Ord
ambs-ace, æmms-ees, Æſſer alle.

Anm. 2. Den Endelſe ble, giør en egen Stavelſe; eller, et Eenſtavelſes-ord kan ikke endes paa ble, men i ſlige Ord høres e finale;
f. Ex. able udtales ee-bil.

§. 41.

To b i een Stavelse lyde som et dobbelt b i det danske,

f. Ex. ebb, ebb, (Ebbe.)

Anm. Man har ikkun hiint eneste Eenstavelses-ord som har to b.

Følger en Vocal endog middelbar efter to b, saa hører det andet til en anden Stavelse.

f. Ex. rabble staves rab-ble.

Om d.

§. 42.

Om det engelske d kan siges det samme som om b: det lyder i Begyndelsen af et Ord som i det danske; men i Midten og Enden haardere, som det norske d eller som et dobbelt d i det danske.

f. Ex. dark, dark, (mørk;)
hide, heidd, (skiule;)
hand, hændd, (Haand.)

Anm. Den Endelse dle giør og en egen Stavelse, ligesom om ble er sagt:

f. Ex. idle, læs eidil.

§. 43.

To d sammen lyde som et dobbelt d i det danske: de giøre den foregaaende Vocal kort.

f. Ex. odd, odds, aa'dd, aa'dds.

Anm.

Anm. Følger en Vocal efter dem, saa hører det andet d til en anden Stavelse:
f. Ex. fiddle, fiddil, (Fiol;)
riddle, riddil, (mørkt Spørsgmaal;)
ſaddle, ſæddil, (Sadel.)

Om f.

§. 44.

Imellem det engelſke og danſke f er i Almindelighed ingen Forſkiel i Udtalen.

f. Ex. fill, fill, (fylde;)
left, left, (venſtre;)
ſtaff, ſtaff, (Stav.)

Anm. 1. I Enden af et ægte engelſk Ordſtaaer ſielden et enkelt f, men gemeenligen et ff.

Anm. 2. Om den Endelſe fle og ffle gielder det ſamme ſom om ble og bble er ſagt.

§. 45.

I den Partikel of læſes f i daglig Tale ſom et danſk v; altſaa lyder den aav.

Anm. Vi udtale vort danſke af ligeledes i daglig Brug ſom av.

§. 46.

Ja de fleſte Tider høres f i denne Partikel, allerhelſt for et Ord ſom begynder med en Conſonant, ſlet intet.

f: Ex. the King of Spain, ż'dhi king aa' ſpeen.

Anm. Det ſamme giøre vi og i daglig Tale med vort af: man ſiger og Kongen a Spanien.

§. 47.

I Skrifter, som skulle udtrykke den daglige Tale, lades f i of bort, og en ² sættes i dets Sted.

Anm. Mere derom i det engelske Sprogs Retskrivning.

Om g.

§. 48.

Forved a, og o, saa og l, n og r i een Stavelse udtales g som det tydelige norske g.

f. Ex.	game,	geem,	(Leeg, Spil;)
	gown,	govn,	(Kiortel;)
	globe,	gloob,	(Kugel;)
	rags,	ræggs,	(Lapper.)

Anm. Det Ord goal, Fængsel, læses dscheel og skrives nu jail.

§. 49.

Forved e, i og y i en Stavelse udtales det som dsch:

f. Ex.	gem,	dschemm,	(Perle;)
	gin,	dschinn,	(Brændeviin;)
	gyre,	dscheir,	(Kreds.)

§. 50.

Dog lyder det som et dansk g forved e og i, i de Ord og Navne som ere af nordisk Oprin-

rindelse, saasom: gent, geer, gess, geld, gelt, get, gift, gig, gild, gills, gimp, gird, girth, girl, give, som læses gent o. s. v.

Anm. Den svrige Udtale af disse Ord lærer man af det følgende.

§. 51.

Endeel af disse Ord skrives derfor og med u eller h efter g for desmere at tilkiendegive et haardt g:
f. Ex. Ghent, guess, guild.

§. 52.

I Enden af et Ord læses g som et norsk g tydeligt:
f. Ex. bag, bægg, (Pose;)
hog, hogg, (Sviin.)

§. 53.

To g i Enden af et Ord fordrer et ret haardt g i Udtalen:
f. Ex. an egg, ænn egg, (et Æg.)

§. 54.

Den Endelse ge lyder altid som dsch, da det stumme e finale tiener til at giøre g blødt:

f. Ex. age, eedsch, Alder.
large, lærdsch, bred, stor.

Anm. 1. Den Endelse ge, dge, lge, nge, rge, gior ingen særdeles Stavelse:

f. Ex. huge, hjuudsh, uhyre stor;
badge, bæddsch, Skildt, Tegn;
bilge, bildsch, anstøde;
range, reendsch, flakke om;
purge, pordsch, rense;

Anm. 2. Derimod gielder om gle og ggle i Enden af et Ord hvad om ble og bble er sagt.

§. 55.

Forved m eller n i en Stavelse høres g ikke:

f. Ex. phlegm, flemm, (Phlegma;)
gnat, nætt, (Myg.)

Om gh.

§. 56.

Hvor gh begynder en Stavelse udtales det som et haardt dansk g:

f. Ex. ghoſt, ggooſt, (Geist, Aand.)

§. 57.

Midt i en Stavelse gior gh den foregaaende Vocal lang, men høres selv ikke:

f. Ex. caught, kaaht, (fanget;)
light, leiht, (Lys.)

§. 58.

§. 58.

Dog lyder det som f i visse Ord, nemlig draught, laugh, chough, cough, hough, rough, tough, trough.

§. 59.

I Enden af et Ord høres gh heller ikke:

f. Ex. high, hei, (hoi;)
bough, bov, (Green.)

Om gu og gue

§. 60.

For en Vocal i en Stavelse udtales gu̇. som et haardt g.

f. Ex. guard, [illegible], (Garde).

§. 61.

Den Endelse gue læses som g.

f. Ex. plague, pleeg, (Peſt.)

Anm. Denne Endelse giør ingen særdeles Stavelse. Dog ere ague (Koldfeber) og argue (argumentere) Tostavelses-ord.

Om h.

§. 62.

Consonanten h for en Vocal tiener til at aspirere eller skiærpe dens Udtale.

f. Ex.

f. Ex. help, help, (hielpe;)
hope. hoge, hoop, (Haab.)

§. 63.

Dog høres h ikke i følgende Enstavelsesord:

f. Ex. hour, ovr, (Time;)
heir, eer, (Arving;)
Iohn, dschaa'n, (Johan.)

Anm. At det forlænger Vocalen i de Engelskes ah! og oh! ligesom i vort ah! og oh! følger af sig selv.

Om j.

§. 64.

Consonanten j eller j iæses som det tydske dsch, eller det italiænske ge og gi:

f. Ex. jack, dschækk, (Johan) Jakob.
joke, dschook, (Spøg;)
joy, dschoi, (Glæde.)

Om k og ck.

§. 65.

Baade k og ck lyde i det Engelske som i det danske:

f. Ex. kill, kill, (dræbe;)
bark, bark, (gøe;)
smoke,

ſmoke, ſmook, (Røg;)
neck, neck, (Hals.)

Anm. 1. De Engelſke bruge ingen kk ſom de Danſke, men ck ſom de Tydſke.

Anm. 2. Forved le gisr ck to Stavelſer, hvoraf den første tager c og den følgande k til ſig. Ex. gr. Speckle

§. 66.

Förved n i een Stavelſe høres k ikke hos de rette Engelſke:

f. Ex. knee, nii, (Knæ.)

Anm. Skotlænderne udtale dette k, ſaa at de ſige knii.

Om l.

§. 67.

I Almindelighed lyder l ſom i det danſke:

f. Ex. land, lændd, (Land;)
hole, hool, (Hul.)

Anm. Den Endelſe le, uden foregaaende Conſonant gisr ingen ſærdeles Stavelſe.

f. Ex. pale, peel. (bleeg.)

Men om ble, cle, dle, fle, gle, ckle, er allerede ſagt.

§. 68.

Dog høres l i daglig Tale ikke gierne imellem a eller au og f, k, m eller t.

f. Ex.

f. E. half, haff, (halv;)
walk, hvahk, (gaae;)
alms, ahms, (Almisser;)
ſalve, ſahv, (Salve;)
fault, faaht, (Feil.)

Anm. 1 Man ſeer at a i dette Tilfælde udtales ſom det klare danſke a eller ſom det tydſke ah.

Anm. 2. De øvrige Ord af ren Stavelſe, hvori l ikke høres, ere calf, Kalf, balk, chalk, ſtalk, talk, balm, calm, halm, palm, pſalm, qualm, ſhalm, calve, vault.

Anm 3 I høitidelig Tale, udtales l i de fleſte af diſſe Exempler.

§. 69.

Det ſamme gielder om det Ord folk og folks (Folk) der lyde fook, og fooks.

§. 70.

Iligemaade om følgende ſer: could, ſhould, would, couldſt, ſhouldſt, wouldſt, (kunde, ſkulde, vilde,) der læſes i daglig Tale kudd, ſchudd, vudd, kuddſt o.ſ.v.

Om ll.

§. 71.

To ll i en Stavelſe læſes ſom i det Danſke:
f. Ex. bell, bell, (Klokke.)

Anm.

Anm. Ll foran i Ord brnges i gamle waliſke Ord og Navne, ſ. Ex. Lloyd.

Om m.

§. 72.

Det engelſke og det danſke m komme fuldkomment overeens:

ſ. Ex. mill, mill, (Mølle;)
ſtem, ſtemm, (Stamme;)
home, hohm, (hiemme.)

Anm. At p nu borlades af de Ord accompt, comptrol, hører ikke herhid.

Om n.

§. 73.

Conſonanten n er eens i det Engelſke og Danſke:

ſ. Ex. no, no, (nei, ingen;)
man, mænn, (Menneſke, Mand;)
tone, toon, (Tone;)
bank, bænk, (Bank.)

§. 74.

Dog høres n ikke naar det ſtaaer næſt efter m i ſamme Stavelſe;

ſ. Ex. damn, dæmm, (fordømme.)

Anm. De andre Eenſtavelſes-ord ere hymn, limn.

§. 75.

§. 75.

Det samme gielder om det Ord kiln (Brænde-ovn) som læses kill.

Om p og ph.

§. 76.

Imellem det engelske og danske p og ph er ingen Forskiel i Udtalen;

f. Ex. pipe, peip, (Pibe.)
phlegm, flemm, (Phlegma.)

Anm. Om ple og pple gielder hvad om ble og bble er sagt.

§. 77.

Man udtaler heller ikke p for ved si een Stavelse:

f. Ex. psalm, sahm, (Psalm.)

Om q.

§. 78.

Udtalen af det engelske og danske q er eens:

f. Ex. quote, qvoot, (sige, anføre.)

§. 79.

Den Endelse que lyder som k:

f. Ex. cinque, sink.

Anm. Denne Endelse giør ingen særdeles Stavelse.

Om

Om r.

§. 80.

Det engelſke r udtales i alle Maader ſom det Danſke:

ſ. Ex. rear, reer, (opelſke;) it: opreyſe
rhyme, reim, (Riim;)
myrrh, morr, (Myrrha.)

§. 81.

Den Endelſe re vendes om i Udtalen, ſaa at den lyder ſom er eller or;

ſ. Ex. fire, feier, (Ild.)

Om ſ.

§. 82.

I Almindelighed udtales ſ og ſſ i begge Sprog eens:

ſ. Ex. ſing, ſing, (ſynge;)
ſquint, ſqvint, (~~ſkielle;~~) ſkiele.
has, hæſſ, (har;)
faſt, faſt, (faſt;)
dreſs, dreſſ, (Dragt.)

§. 83.

Forved e finale udtales ſ blødere end ellers, dog meſt i Verber:

f. Ex. a roſe, en Roſe, æ rohs;
roſe, han reiſte ſig, hi rohſ.

§. 84.

Men imellem n og e finale læſes det ſtærkt ſom ſſ:
f. Ex. ſenſe, ſenſſ, (Forſtand.)

§. 85.

Det høres ikke i de Ord isle og Lisle, der læſes eil og liil.

Anm. Om de Endelſer lſe, nſe, pſe, rſe gielder hvad om lge o. ſ. v. er ſagt.

Om ſc.

§. 86.

Forved a, o og u udtales ſc ſom ſk:
f. Ex. ſcate, ſkeet, (Skøite;)
ſcope, ſkoop, (Hiemeed;)
ſcull, ſkol, (Hierneſkal.)

§. 87.

Men forved e, i og y læſes det ſom ſ:
f. Ex. ſcent, ſennt, (Lugt, Spor;)
ſcythe, ſeiht, (Lee at ſkiære Græs med.)

Om

Om ſh.

§. 88.

Hvor ſh ſtaae ſammen i en Stavelſe, der udtales de ſom det tydſke ſch, eller det franſke ch eller j:

f. Ex. ſharp, ~~ſchaerp~~, (ſkarp;) ſchaerp.
ſiſh fiſch, (Fiſk.)

Anm. Man maae ikke lade ſig forlede af det ſammenſatte ſh, ſom de engelſke Bogtrykkere end og bruge hvor ſ og h høre til to forſkiellige Stavelſer.

Om ſch.

§. 89.

Det engelſke ſch læſes ſom for en Vocal ſk:

f. Ex. ſcheme, ſkiim, (Plan;)
ſchool, ſkuul, (Skole.)

§. 90.

Dog lyder det ſom ſ i det Ord ſchiſm, (Splid i Kirken) ſom læſes ſiſſm.

Anm. Om ſw ſee under w.

Om ſq.

§. 91.

Imellem det engelſke og danſke ſq er ingen Forſkiel:

f. Ex. ſquare, ſkveer, (Fiirkant.)

Om t.

§. 92.

I Eenstavelses-ord læses t som i det Danske:

f. Ex. take, teek, (tage;)
hat, hætt, (Hat;)
act, ækkt, (Akt.)

§. 93.

Dog høres t ikke imellem c og s eller to s:

f. Ex. acts, ækks, (Akter;)
crests, kress, (Fieder-buske.)

Anm. Om de Endelser tle, tre, og ttle gilder hvad om dle og ddle er sagt.

Om th.

§. 94.

Det engelske th er det største Kiendemærke paa dette Sprogs rette Udtale: det er et Slags Schibolet i det Engelske, ligesom d i det Danske. Det har i Lyden Lighed med det grædske θ, saa og med vort d i Enden af de Ord Gud, Bud o. a. fl. Dog er dets Udtale noget forskiellig, efter hvad Sted det har i et Ord.

Theta, θ,

§. 95.

§. 95.

Foran og i Enden af et Ord udtales det som en Blanding af det tydske z og t, dog hverken som zt eller tz. Man lægger Tungen til Randen af de øverste For-tænder, dog ikke ganske tæt, og siger nu t, uden at lade Tungen slippe for langt fra disse Tænder: thi ellers bliver det et blot t, ligesom der kun hores et z eller ſ, naar Tungen bliver under Udtalen alt for nær ved dem:

f. Ex. both, boot'z, (begge;)
thanks, z'thænkk, (Tak;)
three, z'trii, (tre.)

§. 96.

I Partikler, korte Pronomina o. a. m. lyder det ligere d end t.

Anm. De der ikke kunne komme til rette med at udtale th, gisre bedſt at de i diſſe Ord heller udtale dem ſom d end, paa den hos ſlige Perſoner ſædvanlige Maade, ſom ſ eller det tydſke z.

f. Ex. that, dhætt, (at, den;)
than, dhænn, (end;)
the, dhi, (den beſtemte Artikel;)
thee, dhii, (dig;)
their, dheer, (deres;)
them, dhemm, (dem;)
then, dhen, (da;)
thence, dhens, (derfra;)
there, dheer, (der;)
theſe, dhiis, (diſſe;)

they, dhee, (de;)
thine, dhein, (din, dit, dine;)
this, dhiſſ, (denne, dette;)
tho' dhoo, (endſkiønt, alligevel;)
thoſe, dhoos, (hine;)
thro', through, dhruu, igiennem, ved;)
thus, dhos, (ſaaledes;)
thy, dhei, (din, dit, dine.)

§. 97.

Ligeledes lyder det mere ſom d end ſom t i Enden af et Eenſtavelſes-ord for e finale.
ſ. Ex. bathe, beedh, (bade.)

§. 98.

Det udtales ſom et ſimpelt t i de ſmaae Ord:
ſ. Ex. thill, till, (pløie;)
thyme, teim, (Thymian.)

Om v.

§. 99.

Conſonanten v læſes foran i en Stavelſe ligeſom i det Danſke:
ſ. Ex. vie, vei, (kappes.)

§. 100.

Men i Enden af Stavelſen lyder den ikke ſaa blødt, men mere lig et f:
ſ. Ex. grove, groofv, (Lund.)

§. 101.

§. 101.

Naar den foregaaende Vocal i samme Stavelse er kort, udtales v og ligesom der var et f ved:

f. Ex. have, hæfv, (have.)

Om w.

§. 102.

Consonanten w udtales omtrent som Jyderne deres hv:

f. Ex. well huell, (vel;)
dwell, duell, (opholde sig, leve.)

§. 103.

Der høres intet w forved r.

f. Ex. write, reit, (skrive.)

§. 104.

I følgende Ord høres w heller ikke:

f. Ex. swoon, sovn, (besvimelse;)
sword, soordd, (Sværd, Kaarde;)
two, tu, (to.)

§. 105.

I Enden af en Stavelse danner w en Diph- eller Triphthongus, saasom aw, ew, iew, ow, hvorom allerede er bleven talt.

Om wh

§. 106.

Den forhen berørte jydſke Udtale finder endnu mere Sted, naar der følger et h efter w i ſamme Stavelſe:

ſ. Ex. white, hueit, (hviid.)

§. 107.

Dog høres w ikke i wh forved o:

ſ. Ex. whole, hool, (heel.)

Om x.

§. 108.

Det engelſke x lyder altid ſom ks:

ſ. Ex. wax, hvæks, (Vox.)

N. Anm. Intet ægte engelſk Ord begynder med x.

§. 109.

I det Ord beaux, bo, (Sprødebasser) høres x ikke.

Om z.

§. 110.

Det Engelſke z lyder, ikke ganſke ſom ſ, men nogenlunde ſom ds:

ſ. Ex. zone, dsoon, (Belte;)
gaze, geeds, (see stirrende paa noget.)

Om

Om c.

§. 111.

Forved a, o og u i ſamme Stavelſe lyder c ſom k:

ſ. Ex. cake, keek, (Kage;)
cold, kohldd, (kold;)
cure, kjuſr, (Kuur.)

§. 112.

Men forved e, i, y, æ og œ læſes det ſom ſ:

ſ. Ex. cede, ſiidd, (vige, opgive;)
cite, ſeit, (anføre, ſtævne;)
cyſt, ſiſt, (Poſe af en Gevært.)

Anm. Af cæ og cœ har man ingen Exempler blant Enſtavelſes-ord.

§. 113.

Forved oi i viſſe, helſt af Franſk optagne Ord udtales c ſom qv:

ſaaſom coif, qvæf, (Coeffe;)
coil, qvoil, (Tummel;)
coin, qvoin, (Mynt;)
coit, qvoit, (noget man kaſter efter et Maal.)

Anm. Nogle Londonſke Perſoner nægte det; men de bedſte Grammatici bekræfte det.

§. 114.

Forved z i det Ord czar høres c ikke.

Om ch.

§. 115.

I Almindelighed lyder ch som det tydske tsch i det Ord Kutsche, eller det italiænske c i ce og ci:

f. Ex. chace, tschees, (Jagt;)
each, ihtsch, (hver.)

§. 116.

Dog udtales det som k i alle de Ord og Navne, som ere laante af de døde Sprog, eller af saadanne levende, hvori ch udtales som k eller et haardt g:

f. Ex. chyle, keil, (Chylus,)
schiff, skiff, (Jolle.)

Anm. Derom vil man finde mere ved Fleerstavelses-ordene.

§. 117.

Det lyder som det Franske ch i de Ord som ere tagne af det Franske:

f. Ex. chaise, schees, (Chaise.)

§. 118.

Det udtales som qv forved oi:

f. Ex. choir, qveir, (Chor.)

§. 119.

Det høres slet ikke i følgende Ord:

f. Ex. drachm, dræm, (Qvintin;)
schism, sissm, (Splid i Kirken.)
yacht, jatt, (Jagt, Skib.)

Om y som Consonant.

§. 120.

I Begyndelsen af et Ord, forved en anden Vocal gier y Consonants Tieneste og lyder som et dansk j:

f. Ex. yarn, jarn, (spunden Uld;)
yes, jiss, (ja;)
yoke, jook, (Aaag;)
yule, juhl, (Jueletid.)

Om y som Vocal.

§. 121.

Naar y er Vocal lyder det i Enstavelsord almindeligst som ei:

f. Ex. cry, krei, (skrige, græde;)
type, teip, (Mønster;)
pye, pei, (Postei.)

§. 122.

§. 122.

Dog læses det som et kort i, i de Eenstavelses-ord hvori det staaer for een eller flere Consonanter uden e finale:
f. Ex. hymn, himm, (Hymnus;)
phyz, fids, (Physiognomie, Fæs.)

§. 123.

Forved rr lyder det som et kort lyst ø:
f. Ex. myrrh, mørr, (Myrrhe.)

Om det e som høres.

§. 124.

Hvor e staaer i Enden af et Eenstavelses-ord, og samme Ord ingen anden Vocal har, der følger af Fornødenhed at det maae udtales, og lyder det da som et langt i:
f. Ex. he, hii, (han.)
Anm. I Artikelen the er e kort.

§. 125.

Ligesaa udtales og e i alle Eenstavelses-ord, som desuden have e finale:
f. Ex. here, hiir, (her;)
these, ð'dhiis, (disse;)

§. 126.

Dog undtages følgende:

f. Ex.

f. Ex. there, z'dheer, (der, hist;
were, veer, (vare;)
where, hueer, (hvor.)

§. 127.

I alle Enstavelses ord, som intet e finale have, læses e som det danske korte e:
f. Ex. pen, penn, (Pen.)

§. 128.

Atter gives her følgende Undtagelser:
f. Ex. get, gitt, (fage;)
yes, jiss, (ja;)
yet, jitt, (endnu, dog.)

§. 129.

Endeligen lyder det som et lyst ö naar det staaer for ved r uden følgende e finale:
f. Ex. her, hörr, (hende, hendes;)
herd, hördd, (Hiord.)

Om ee.

§. 130.

Den ægte eller halvægte Diphthongus ee læses almindeligen som et langt i:
f. Ex. free, frii, (fri;)
week, hviik, (Uge.)

Anm. Pronomen the lægges e til, for at kiende det fra den korte Artikel the.

§. 131.

§. 131.

Dog undtages følgende Ord hvori det lyder som et kort i:

f. Ex. been, binn, (været;)
breech, britsch, (Buxer, Sterten;)
week, hvik, (Lysevæge.) al. Wick

Anm. De Engelske bruge dette ee til at udtrykke i, i fremmede Ord og Navne, hvoraf man seer de fleste Exempler i Cooks Reiser.

Om a.

§. 132.

Vocalen a lyder som et langt æ, eller rettere ee, i alle de Enstavelses-ord som have et e finale:

f. Ex. a Dane, æ Deen, (en Dansk;)
vaste, veest, (ødelægge;)
the Hague, ẓ'di Hees, (Hag i Holland.)

§. 133.

Dog undtages herfra de Ord hvori a staaer forved nce hvorom snart skal tales.

§. 134.

Ligemaade undtages følgende Ord, hvori a læses som et kort æ:

have

have, hæfv, (have;)
badge, bædsch, (Kiendemærke;)
fadge, fæddsch, (passe til noget;)
madge, mæddsch, (Nattefugl.)

§. 135.

Det udtales almindeligen som et kort æ i de Eenstavelses-ord, som ingen e finale have, allerhelst naar der følge to eller flere Consonanter efter:

f. Ex. I am, ei æmm, (jeg er;)
as, æss, (som;)
man, mænn, (Menneske, Mand;)
bad, bædd, (slem;)
wax, hvæx, (Vox;)
hand, hændd, (Haand;)
match, mættsch, (Mage, Partie.)

§. 136.

Heraf undtages det Ord waſt, (Ødelæggelse,) som læses hveest.

§. 137.

Saa lyder det og som det klare danske a hvor det staaer i een Stavelse for r allene eller r og en anden Consonant:

f. Ex.

f. Ex. bar, baer, (Skranker;)
charm, tſchaerm, (Yndighed.)
march, maertſch, (Martius, Marſch.)

§. 138.

Af denne Undtagelſe undtages igien det a ſom ſtaaer imellem w og r hvorom lidt bedre hen ſkal tales.

§. 139.

Ligeledes lyder a ſom det klare danſke a, naar det ſtaaer forved l og en anden Conſonant:

f. Ex. ſtaff, ſtaff, (Stav;)
craft, kraft, (Liſt, Kneb.)

§. 140.

Saa og naar det ſtaaer forved nce, nch, og t:

f. Ex. France, frans, (Frankerige;)
branch, brantſch, (Green;)
grant, grant, (bevilge.)

§. 141.

Dog undtages herfra det Ord ant, (Myre) ſom lyſes ænt.

§. 142.

§. 142.

End videre for ſ og en Conſonant:
f. Ex. aſk, aſk, (ſpørge, æſke.)

§. 143.

Fremdeles lyder a ſom det tydſke ah i det Ord mahl, (eller ſom de fleſte Kiøbenhavnere udtale aa i det Ord Maade,) hvor det ſtaaer i en Stavelſe forved l og en Conſonant, enten l høres eller ikke:
f. Ex. all, ahl, (al, alle;)
ſalt, ſahlt, (Salt;)
walk, hvahk, (gaae.)

§. 144.

Det ſamme gielder om de Stavelſer hvor det ſtaaer imellem qu og r:
f. Ex. quart, qvahrt, (Quart, Pottemaal.)

§. 145.

Endeligen lyder a ſom det korte danſke aa i det haſtigt udtalte ſaa, i de Eenſtavelſesord hvor det ſtaaer imellem w eller wh og b, d, f, m, n, p, s og t uden e finale:
f. Ex. ſwab, ſvaa'bb, (Svabbert;)
wad, hvaa'dd, (Blyant;)

waſt,	hvaa'ſt,	(ſtyde, vinke;)
ſwamp,	ſvaa'mp,	(Moſe;)
want,	hvaa'nt,	(forlange, behøve;)
ſwa,p	ſvaa'p,	(vups!)
he was,	hi hvaa's,	(han var;)
thou waſt,	d'dov hvaa'ſt,	(du var;)
waſh,	hvaa'ſch,	(vaske;)
waſp,	hvaa'ſp,	(brems;)
watch,	hvaa'tſch,	(Vagt, Lommeuhr;)
what,	hvaa't	(hvad.)

§. 146.

Ligeledes naar a ſtaaer imellem w og r; dog pleier det da ikke at udtales saa ganske kort, men ligere det ovenmeldte tydske ah:

ſ. Ex.	war,	hvahr,	(Krig;)
	warm,	hvahrm,	(varm.)

Om aa.

§. 147.

Den halvægte Diphthongus aa forekommer ikke i Eenſtavelſes-ord: thi baa, hæa, (brage ſom et Faar,) regnes til to Stavelſer.

Om

Om ae.

§. 148.

Vel er ae ingen brugelig Diphthongus i ægte engelske Ord; dog forekommer den i nogle Navne og af fremmede Sprog optagne Ord, og lyder da som ih. *Ex. gr.* Caesar, Cihser.

Om ai.

§. 149.

Den meget brugelige Diphthongus ai lyder i Enstavesses ord som et langt æ eller ee:
f. Ex. maid, meedd, (Pige.)

Anm. Intet engelsk Ord endes med ai, men vel med ay.

Om ay.

§. 150.

Denne Diphthongus læses og som et langt æ eller ee:
f. Ex. day, dee, (Dag.)
ay, ee, (ja; ak!)

Om aye.

§. 151.

Denne Triphthongus findes ikkun i det

nu ubrugelige Ord aye (evindeligen) og læſes ſom et langt æ eller ee.

Anm. See og §. 27. og 33.

Om au.

§. 152.

Den Diphthongus au lyder almindeligen ſom det tydſke ah:

f. Ex. cauſe, kahs, (Aarſag;)
Paul, pahl, (Povel.)

§. 153.

Dog lyder au forved nt og nch, ſom det klare danſke a i det Ord Kane:

f. Ex. ſtaunch, ſtaentſch, (ſtandhaftig, ferm;)
aunt, a'ent, (Tante.)

Anm. Intet engelſk Ord endes paa au, men vel paa aw.

Om aw.

§. 154.

Om aw gielder hvad om au er blevet ſagt:

f. Ex. law, lah, (Lov;)
dawn, dahn, (Dagning.)

Om

Om. awe.

§. 155.

Denne uægte Triphtongus findes kun i det Ord awe, (holde i Ave,) som lyder ahv.

Om ea.

§. 156.

Den almindelige Lyd Diphthongen ea har, er som et langt i:

f. Ex. ſea, ſih, (Søe;)
I eat, ei iht, (jeg ſpiſer;)
I read, ei rihdd (jeg læſer;)
ear, ihr, (Øre;)
peace, pihs, (Fred;)
lead, lihdd, (lede.)

§. 157.

Dog læſes det ſom ee i følgende Ord:

f. Ex. bear, beer, (bære, Biørn;)
beard, beerdd, (Skiæg;)
pear, peer, (Pære;)
ſwear, ſveer, (ſværge;)
tear, teer, (rive itu;)
wear, hveer, (bære, gaae med;)
break, breek, (brække;)
ſteak, ſteek, (Skive Kiød;)

great, greet, (ſtor;)
breathe, breedh'ʒ, (Aande;)
I eat, ei eet, (jeg ſpiiſte;)
I beat, ei beet, (jeg ſlog.)

§. 158.

Som et kort e udtales det i følgende:

ſ. Ex. bread, bredd, (Brød;)
dead, dedd, (død;)
dread, dredd, (Redſel;)
head, hedd, (Hoved;)
lead, ledd, (Bly;)
I read, ei redd, (jeg læſte;)
ſtead, ſtedd, (ſted, Nytte;)
ſpread, ſpredd, (ſprede;)
tread, tredd, (træde;)
thread, ʒ'thredd, (Traad;)
breadth, bredd'ʒh, (Bredde;)
deaf, def, (døv;)
realm, relm, (Rige;)
dealt, delt, (deelet;)
health, helʒ'th, (Sundhed;)
ſtealth, ſtelʒ'th, (Tyverie;)
wealth, hvelʒ'th, (Rigdom;)
dreamt, dremt, (drømt;)
meant, ment, (meent;)
dearth, derʒ'th, (Dyrtid;)
hearth, herʒ'th, (Fyrſted;)

breaſt,

breaſt, breſt, (Bryſt;)
ſweat, ſvet, (ſvede;)
death, dedd'z (Død.)

§. 159.

Det læſes ſom et lyſt ö (lig'dot i Jorgen) i følgende Ord:

earl, orl, (engelſk Greve;)
earn, orn, (forhverve;)
earth, ørthz, (Jord;)
hearſe, hørs, (Ligbør;)
pearch, portſch, (Stang, Aborre;)
pearl, porl, (Perle;)
ſearch, ſortſch (ſøge, viſitere;)
ſearce, ſørs, (Serge.)

§. 160.

Endeligen lyder ea ſom det klare danſke a i diſſe Ord:

learn, larn, (lære;)
yearn, jarn, (biæffe, røres;)
heart, hart, (Hierte.)

Om eau.

§. 161.

Den uægte Triphthongus eau forekommer allene i det Ord beau, (Sprade,) ſom læſes boh.

Om ei.

§. 162.

Almindeligen læſes ei ſom ee:
ſ. Ex. they, ʒ'dee, (de.)

§. 163.

Dog lyder det ſom ih udi følgende Ord:
Leith, lihʒ'th, (en Havn udi Edinburg;)
Leigh, lih, (nogle Stæder i England;)
ſeize, ſihs, (gribe, anholde.)

Anm. Det Ord weild, (føre, ſvinge) ſkrives nu wield.

§. 164.

Men det udtales ſom ei i det Ord:
height, heit, (Høide.) ɔ: heet

Anm. Det Ord leight (let, Lys) ſkrives nu altid light.

Om eo.

§. 165.

Denne Diphthongus forekommer ikkuns i to Eenſtavelſes-ord:
feof, fihf, (Lehn;)
George, dſchahrdſch, (Georg.)

Om

Om eou.

§. 166.

Vel udtales eou som o, hvorfor og nogle have regnet dem til Triphthongerne; men i Grunden hører de saavel som iou og uou til to Stavelser.

Om eu.

§. 167.

Denne Diphthongus findes kun i to Enstavelses-ord:

feud, fjuhdd, (indgroet Had;)
rheum, ruhm, (Snue.)

Anm. 1. Dette sidste Ord maae ikke tages for Tostavelses-ordet Rheum, rium, (Rhabarber.)

Anm. 2. I Enden af engelske Ord staaer aldrig eu men vel ew.

Om ew.

§. 168.

Denne Diphthongus udtales som juh, naar den staaer efter f, h, k, m, p, eller ſ:

f. Ex. few, fjuh, (faa;)
hew, hjuh, (hugge;)
jew, dschjuh, (Jøde;)
kew, kjuh, (Lune;)

mew,	mjuh,	(Maage;)
pew,	pjuh,	(Stoel i Kirken;)
ſew,	ſjuh,	(gold.)

§. 169.

Efter andre Conſonanter lyder den ſom et langt u:

ſ. Ex.	dew,	duh,	(Dug;)
	flew,	fluh,	(fløi;)
	new,	nuh,	(ny;)
	crew,	kruh,	(Skibsfolkene;)
	tew,	tuh,	(ſlaae, blande;)
	yew,	juh,	(Taxtræ.)

§. 170.

Dog læſes ew ſom oh i følgende Ord:

chew,	tſchoh,	(tygge;)
ſew,	ſoh,	(ſye;)
ſhew,	ſchoh,	(viſe;)
ſhrewd,	ſchrohdd,	(ſnue;)
ſtrew,	ſtroh,	(ſtrøe.)

Om ewe.

§. 171.

Denne uægte Triphthongus findes kun i det Ord ewe, (Faar af Hunkiønnet) og lyder juh.

Om

Om ey.

§. 172.

Denne Diphthongs almideligſte Udtale i Eenſtavelſes-ord er ſom ee:
f. Ex. prey, pree, (Rov.)

§. 173.

Dog undtages diſſe to Ord:
hey! hih, (hei!)
key, kih, (Regle.)

Om eye.

§. 174.

Hvad den Triphtongus eye angaaer, ſom ikke er ægte, da e finale er ſtum, ſaa findes den kun i det Ord eye; (Øie) læs: ej.

Om i.

§. 175.

Vocalen i lyder ſom ei, hvor den ſtaaer ganſke allene, nemlig i det lille Ord:
I, ei, (jeg.)

§. 176.

Ligeledes i de Eenſtavelſes-ord, hvori

det

det ſtaaer forved e finale eller en Conſonant og ſamme e:

ſ. Ex. lie, lei, (Løgn;)
ice, eis, (Jis.)

§. 177.

Imidlertid undtages derfra de Ord:

give, gifv, (give;)
live, lifv, (leve;)
ſhire, ſhir, (Grevſkabet i England.)

§. 178.

Iligemaade undtages de af fremmede Sprog optagne Ord og Navne:

ſ. Ex. pique, pihk, (Had;)
Lisle, lihl, (en Stad.)

§. 179.

Dog udtales i efter foregaaende Regel i det Ord

isle, eil, (Eiland.)

§. 180.

I alle Eenſtavelſes-ord uden e finale eller hvor der ere to eller flere Conſonanter imellem dette ſtumme e og i, udtales i ſom et danſk kort i:

ſ. Ex.

f. Ex. in, inn, (i;)
big, bigg, (ſtor;)
bridge, briddſch, (Broe.)

§. 181.

Dog undtages følgende Ord:
Chriſt, kreiſt, (Chriſtus;)
climb, kleim, (klyve;)
ninth, neint'zh, (niende;)
pint, peint, (Pottemaal;)
tith, teitzh, (Tiende;)
whilſt, hueilſt, (imedens.)

§. 182.

Iligemaade alle Ord hvori i ſtaaer forved gh:
f. Ex. high, hei, (høi;)
light, leit, (Lys.)

§. 183.

Saa og de hvori det ſtaaer forved ld:
f. Ex. mild, meildd, (mild.)

§. 184.

Dog undtages herfra de Ord:
build, bildd, (bygge;)
guild, gildd, (forgylde.)

§. 185.

§. 185.

End videre lyder det ſom ei, naar det ſtaaer forved nd:
f. Ex. find, feindd, (finde.)
Anm. Wind, (Vind) læſes af nogle hvindd, af andre hveindd.

§. 186.

Endeligen lyder i ſom et kort e, hvor det ſtaaer forved r uden e-finale:
f. Ex. fir, ſorr, (min Herre!)
firm, forrm, (faſt.)

Om ie.

§. 187.

Denne Diphthongus udtales almindeligen ſom et langt i:
f. Ex. piece, piis, (Stykke.)

§. 188.

Dog undtages det Ord friend (Ven) ſom læſes frindd, eller ſom andre ville, frendd.

Om ieu.

§. 189.

Denne Triphthongus findes kun i eet Eenſtavelſes-ord, (ſom er laant af det franſke,) lieu, (ſted) ſom lyder luh. f: liûh.

vid. pag. 78. Exer. Om citationem in legendis Monoſyllabis.

Om iew.

§. 190.

Denne findes ikkun i det Ord view, (skue,) som læses vjuh.

Om o.

§. 191.

Vocalen o lyder som det danske o, naar den enten allene eller med Hielp af h udgior en Stavelse:

f. Ex.	o!	o,	(o!)
	oh!	oh,	(oh!)
	ho!	ho,	(ho!)

§. 192.

Dog læses det afkortede of, o', som det korte danske aa.

Anm. See under f.

§. 193.

Iligemaade udtales o som o naar det ender et Eenstavelses-ord, nemlig:

gō,	go,	(gaae;)
lo!	lo,	(See!)
no,	no,	(nei, ingen;)
to and fro,	tuændd fro,	(af og til;)
tho',	'dho,	(endskiønt, alligevel.)

§. 194.

§. 194.

Dog undtages herfra:

do,	du,	(giøre;)
to,	tu,	(til;)
two,	tu,	(to;)
who,	hu,	(hvem? hvilken.)

§. 195.

Endvidere læses det ſom et lang o, naar det ſtaaer forved e finale eller der er ikkun een Conſonant imellem:

ſ. Ex.	toe,	toh,	(Taa;)
	rope,	rohp,	(Reb.)

§. 196.

Heraf undtages følgende:

coe,	kuh,	(elſke, frie;)
ſhoe,	ſchuh,	(Skoe;)
woe,	hvuh,	(Jammer;)
dome,	duum,	(Dome;)
Rome,	ruhm,	(Rom;)
loſe,	luhſ,	(tabe;)
move,	muhv,	(bevæge;)
prove,	priuhv,	(blive, beviſe;)
whoſe,	huuſ,	(hvis.)

§. 197.

§. 197.

Ilgemaade undtages følgende, hvori o lyder som det korte klare danske aa, temmeliat ligt a:

f. Ex. one, hvaa'n, (een;)
none, naa'n, (ingen.)

§. 198.

I følgende Ord læses o uagtet e finale som et kort o:

come, komm, (komme, kommen;)
some, somm, (nogen, nogle;)
done, donn, (giort;)
gone, gonn, (gaaen;)
glove, glofv, (Handske;)
love, lofv, (elske, Kiærlighed;)
shove, schofv, (beklippet.)

§. 199.

Fremdeles lyder o som et langt o forved ld og lt:

f. Ex. old, ohldd, (gammel;)
colt, kohlt, (ung Esel.)

§. 200.

Dog udtales gold (Guld) af de fleste guhldd.

§. 201.

Forved gue læses o og som et langt o:

f. Ex. rogue, roog, (Skielm.)

§. 202.

Endeligen og i følgende Ord:

Job,	dschoobb,	(Job;)
folk,	fohk,	(Folk;)
ſtol'n	ſtohln,	(ſtiaalen;)
comb,	kohm,	(Kam;)
porch,	pohrtſch,	(Indgang;)
force,	fohrs,	(Magt;)
ford,	fohrdd,	(Vadeſted;)
ſword,	ſohrdd,	(Kaarde;)
forge,	fohrdſch,	(ſmedde;)
pork,	pohrk,	(Svinekiød;)
form,	fohrm,	(Form;)
born,	bohrn,	(født;)
ſworn,	ſvohrn,	(ſvoren;)
torn,	tohrn,	(reven;)
worn,	hvohrn,	(baaren;)
fort,	fohrt,	(Fort;)
port,	pohrt,	(Havn;)
ſport,	ſpohrt,	(Løier;)
wort,	hvohrt,	(Urt;)
groſs,	grohs,	(grov;)
ghoſt,	gohſt,	(Geiſt;)

hoſt,

hoſt,	hohſt,	(Vært, Mængde;)
moſt,	mohſt,	(meſt;)
poſt,	pohſt,	(Poſt;)
both,	bootzh,	(baade, begge;)
he doth,	hi doht'zh,	(han gior;)
ſloth,	ſloht'zh,	(Dovenſkab.)

§. 203.

Foruden de §. 197. anførte Ord læſes og de følgende med et kort danſk O:

wolf,	hvolf,	(Ulv;)
once,	hvons,	(engang;)
ſon,	ſonn,	(Søn;)
won,	hvonn,	(vunden;)
ſponge,	ſpondſch,	(Svamp;)
tongs,	tongs,	(Tange;)
tongue,	tong,	(Tunge;)
monk,	monk,	(Munk;)
month,	mont'zh,	(Maaned;)
word,	hvordd,	(Ord;)
work,	hvork,	(Arbeid;)
worm,	hvorm,	(Orm;)
worth,	hvort'zh,	(Værd;)
quoth he,	qvot'zh hi,	(ſagde han.)

§. 204.

Som u læses o foruden de §. anførte Ord og i følgende:

tomb, tuum, (Grav;)
whom, huum, (hvem;)
womb, hvuum, (Moders Liv.)

§. 205.

I alle øvrige Ord udtales o som det danske aa.

f. Ex. loſt, laa'ſt (tabt;)
cord, kaar'dd, (Strikke;)
broth, braat'zh, (Suppe;)
wrong, raang, (Uret;)
dog, daagg, (Hund;)
not, naatt, (ikke.)

Om oa.

§. 206.

Den almindelige Lyd af Diphthongen oa er ſom et langt o:

f. Ex. board, bohrdd, (Bret, Bord.)

§. 207.

Dog udtales det ſom aa i følgende Ord:

oat, aat, (Havre;)

broad,

broad, braat, (breed;)
groat, graat, (fire Pence.)

§. 208.

Det lyder som ee i det Ord goal (Fængsel) der udtales dscheel, men nu og skrives jail. Men naar goal betyder: Maal.

Om oe.

§. 209.

Om den Diphthongus oe gielder det samme som er blevet sagt om ae: den læses som ih. f. Ex. Oeconomy, Ihkonnomi.

§. 210.

Dog bør den ikke ansees som Diphthongus i de rette engelske Ord:
f. Ex. doe, doh, (Daadyr;)
he goes, hi gohs, (han gaaer.)

Om oi.

§. 211.

Den ægte Diphthongus oi giver en Lyd som oi i det danske Ord foy!
f. Ex. point, point, (Punct.)

§. 212.

I visse Ord, hvori det staaer bagved c og som komme af det franske, læses den som oæ, nemlig:

f. Ex. coif, koæf, (Coeffe.)

Anm. Intet engelsk Ord endes med oi; der sættes altid et y i stedet for i.

Om oy.

§. 213.

Denne Diphthongus udtales ligesom oi:

f. Ex. joy, dschoi, (Glæde.)

Om oye.

§. 214.

Denne gamle Triphthongus er nu forkastet.

Om oo.

§. 215.

I de fleste Ord læses Diphthongus oo som et lang u:

f. Ex. too, tuh, (ogsaa:)
room, ruhm, (Værelse.)

§. 216.

§. 216.

Den lyder som et kort u, naar den staaer forved k:
f. Ex. cook, kukk, (Kock.)

§. 217.

Dog undtages deraf igien detOrd:
hook, huuk, (Krog.)

§. 218.

Saa læses den og som et kort u forved d:
f. Ex. good, gudd, (god.)

§. 219.

Atter undtages heraf:
brood, bruudd, (Yngel;)
food, fuudd, (Fode;)
mood, muudd, (Sind;)
rood, ruudd, (Rod, et Maal.)

§. 220.

End videre lyder den som et kort u i disse Ord:
wool, hvull, (Uld;)
foot, futt, (Fod.)

§. 221.

Den læses som et langt o naar den staaer forved r:

f. Ex. a moor, æ mohr, (en Mohr.)

§. 222.

Hvorfra igien undtages:

muur, to moor, to ~~muhr~~, (at fortøie.)

§. 223.

Den lyder som et kort o i følgende Ord:

blood, blodd, (Blod;)
flood, flodd, (Flod;)
foot, fot, (Soed.)

§. 224.

Endeligen læses den som ov i det Ord swoon, (Besvimelse) der lyder sovn.

Om ou og ow.

§. 225.

Den almindeligste Udtale af disse Diphthonger er som ov:

gout, govt, (Gigt;)
bow, bov, (bukke.)

§. 226.

§. 226.

Dog lyde de ſom et langt o naar de enten ſtaae ſtrax efter eller forved l eller r:

ſ. Ex. blow, bloh, (blæſe;)
low, loo, (lav, mat;)
grow, groo, (voxe, blive;)
bowl, bohl, (Bolle;)
ſoul, ſohl, (Siæl;)
four, fohr, (fire;)

§. 227.

Men følgende Ord undtages:

owl, ovl, (Ugle;)
bowl, bovl, (Kugel;)
cowl, kovl, (Munkehætte;)
foul, fovl, (ſkiden;)
fowl, fovl, (Fugl;)
howl, hovl, (hyle;)
our, ovr, (vores;) o: ohr, o'er, aar.
hour, ovr, (Time;)
four, fovr, (fuur;)
ſcour, ſkovr, (ſkure, feie.)

§. 228.

I følgende Ord læſes ou ſom et langt u:

could, kuhldd, (kunde;)

should,	schuhldd,	(skulde;)
would,	hvuhldd,	(vilde.)

§. 229.

End videre lyde de som et langt o i følgende Ord:

owe,	oh,	(skylde;)
own,	ohn,	(tilstaae;)
bow,	boh,	(Bue;)
dough,	doh,	(Dei;)
know,	noh,	(vide, kiende;)
mow,	moh,	(meje;)
show,	schoh,	(vise;)
snow,	snoh,	(Snee;)
sow,	soh,	(saae;)
stow,	stoh,	(stuve, forvare;)
though,	z'doh,	(skiønt, alligevel;)
tow,	toh,	(Toug.)

§. 230.

De udtales som et langt dansk u foruden g og p:

f. Ex.	bouge,	buhdsch,	(boldne;)
	soup,	suhp,	(Suppe;)

§. 231.

Iligemaade naar de staae efter y:

f. Ex.	you,	juh,	(J, eder;)

§. 232.

§. 232.

Dog undtages young, (ung,) som læses joung.

§. 233.

Endeligen læses de som et langt u i det Ord through, (igiennem, ved,) som lyder z'druh.

§. 234.

Som et kort u, ligere et o, lyder ou i de afkortede Ord:

cou'd, kudd, (kunde;)
ſhou'd, ſchudd, (ſkulde;)
wou'd, hvudd, (vilde,)

§. 235.

Som saa udtales det forved ght:
f. Ex. bought, baat, (kiøbt.)

§. 236.

Dog undtages drought, (Tørke) som læses drovt.

Anm. Ikkun i de Ord you og thou ſtaaer u i Enden; ellers ſættes altid et w.

Om

Om owe.

§. 237.

Denne uægte Triphthongus findes kun i det eeneſte Ord owe, (ſkylde) hvor det læſes oh.

Anm. Ligeledes i det Navn, ſom et poetiſkt Ægtepar har giort berømt, Rowe, læs roh.

Om u.

§. 238.

Vocalen u lyder ſom et langt ju naar den ſtaaer i Begyndelſen af et Eenſtavelſesord eller eſter b, c, f, g, h, m, p eller ſ, og har e finale eller en Conſonant og ſamme e eſter ſig;

ſ. Ex.	uſe,	juhs,	(Nytte, Brug;)
	Bute,	bjuht,	(
	cube,	kjuhbb,	(Cubus;)
	fume,	fjuhm,	(Røg;)
	gule,	gjuhl,	(første Auguſt;)
	hue,	hjuu,	(Anſigtsfarve;)
	muſe,	mjuus,	(Muſe;)
	pure,	pjuhr,	(reen;)
	ſue,	ſjuh,	(ſøge for Retten.)

§. 239.

Derimod udtales den ſom et langt u paa ſamme

samme Vilkaar, naar den staaer efter d, j, l, n, r, t eller y:

f. Ex. due, duh, (skyldigt;)
june, dschuhn, (Junius;)
lute, luht, (Lut;)
nuke, nuhk, (Nakke;)
rue, ruh, (Rude, en Urt;)
tube, tuhb, (Rør;)
yule, juhl, (Juel.)

§. 240.

Den har samme Lyd som det danske i følgende Ord:

f. Ex. full, full, (fuld;)
pull, pull, (trække;)
put, putt, (putte.)

§. 241.

I alle øvrige Ord læses det som en Blanding af o og u, hverken ganske som u, ikke heller ganske som o.

§. 242.

At u efter g og q i Ensstavelses-ord ikke høres, er §. 60 og 73 sagt.

Om ua.

§. 243.

Naar ua er en Diphthongus, høres u ikke, men giver den foregaaende Vocal en stærkere Lyd:

ggaerdd f. Ex. guard, ~~ggærdd~~, (Vagt.)

Anm. Nogle regne uai i quaint (mat, fiantevuren) for en Triphthongus.

Om ue.

§. 244.

Naar ue staaer efter g, gielder hvad om ua er sagt:

f. E. gueſs, ggeß, (giette.)

§. 245.

Om ue bag ved q er allerede under q §. 79 blevet talt.

§. 246.

Naar ue hverken staaer efter g eller q, læses det uh eller juh, hvorom §. 79 kan efterſees.

Anm. Der gives de der holde ee i Queen (Dronning) for en Triphthongus.

Om

Om ui.

§. 247.

Om ui bag ved q eller g gielder hvad om ue §. 244. er sagt:
f. Ex. guilt, gilt, (Strafværdighed;)
quill, qvill, (Pennepose.)

§. 248.

I de øvrige Eenstavelses-ord lyder ui som uh:
f. Ex. juice, dschuhs, (Saft.)

Om uo.

§. 249.

Man finder uo i een Stavelse ikkun efter q, og lyder o da som det danske o:
f. Ex. quoth, qvo'dh,

Om uy.

§. 250.

I denne Diphthongus høres allene y som ei:
f. Ex. buy, bej, (kiøbe.)

Om uoy.

§. 251.

Denne Triphthongus findes kun i det

Ord

Ord buoy (Skibsbøie) og læses bøj, noget langt trokket.

Om ye.

§. 252.

Naar ye findes efter en Consonant, lyder det som ei:
f. Ex. dye, dei, (farve.)

Om Apostrophen '.

§. 253.

Naar Apostrophen eller Afkortelses-tegnet, som helst skeer i den familiere Stil og i Vers, bruges til at trække visse Tostavelsesord (mest imperfecta og participia preterita) i een Stavelse, og den Stavelse ced eller ged derved forvandles til c'd, g'd, beholde disse Bogstaver dog den bløde Lyd de ellers havde havt:
f. Ex. lac'd, leest, (snørt, galoneret;)
rag'd, reedscht, (raset.)

Det

Det

Engelske Sprogs

Udtale.

Anden Afdeling.

Ord af flere end een Stavelse.

Der

Engelische Sprache

Adverb.

Om Fleerstavelses-ord i Almindelighed.

§. 254.

Ved alle de Ord, som have flere end een Stavelse, ere to Hovedposter i Henseende til deres Udtale at iagttage: først paa hvilken eller hvilke Stavelser Accenten eller Toneholdet skal lægges: og dernæst hvorvidt de enkelte Bogstavers og Stavelsers Lyd stemmer overeens med hvad om Eenstavelses-ord er sagt.

§. 255.

Imellem Quantitæten og Accenten er den Forskiel, at hiin og finder Sted i Eenstavelses ord, for saavidt sammes Vocal, Diph- eller Triphthongus er lang eller kort; Accenten derimod lægges i hvert Fleerstavelses-ord paa een eller en anden Stavelse, saa at samme udtales med større Eftertryk eller i en høiere Tone, end de andre, uden Quantitætens Anseelse, da den lige saa vel falder paa en kort som paa en lang Vocal o. s. v. For Exempel: i hand, hænndd, (Haand) er Vocalen kort, og i maid, meed, (Pige,) er Diphthongen

lang; ikke desmindre falder Accenten i det Tostavelses-ord hand-maid paa den første Stavelse.

Anm. Vi ville i de følgende Exempler tilkiendegive Accenten ved at bruge Cursiv til den Stavelse, Tonen hviler paa: f. Ex. *hand*maid.

§. 256.

Man kan ikke nægte, at Enstavelses-ord, samlede i en Tale, ere af forskielligt Tonehold, saa at det ene udtales med mere Eftertryk end det andet: f. Ex. God *sees* if our *hearts* are *hard* to the *poor*; og i Vers bliver dette nødvendigt, om de skulde have en naturlig og behagelig Lyd: f. Ex.

For *he* shall *live* in *peace* and *rest*,
He *fears* not *at* his *death*:
Love *fills* his *heart* and *hope* his *breast*,
With *joy* he *yields* his *breath*.

§. 257.

Men i Fleerstavelses-ord bliver Accenten uforanderlig; derimod er den i Enstavelses-ord meget ubestandig og bestemmes af Omstændighederne: ja ved denne Toneholdets Forandring faae ofte de selvsamme Ord en heel anden Mening: f. Ex. *You* was there, I

var

var der: You *was* there, I var der: You was *there*, I var der.

Anm. Dette (256, 57) have nok alle Sprog tilfælles; men det følgende (258) er det Engelske allene egen.

§. 258.

Saa finder man og ofte at tvende Fleerstavelses-ord, som vel i Stavelser og Bogstaver ere ganske lige, men i Betydning forskiellige, have Accenten paa forskiellige Stavelser:

f. Ex. to dis*cord*, (at ikke stemme overeens;)
a *dis*cord, (en Uoverstemmelse.)

§. 259.

Det er altsaa høiligen nødvendigt at giøre sig Accenten vel bekiendt; ja det bør være det første, man skrider til ved Fleerstavelsesord, da i Almindelighed at tale, den Omstændighed, at en Stavelse har eller ikke har Accenten, mangfoldigen tiener til at bestemme sammes Quantitæt og Lyd.

Første Capitel.

Om Accenten i Fleerstavelses-ord.

§. 260.

Det er ikke raadeligt, Accenten angaaende, altid at lade sig veilede af hvad der er Brug i andre Sprog: f. Ex. det franske Ord capitaine har Accenten paa sidste Stavelse: det engelske *cap*tain derimod paa første. Det græsk-latinske Ord Cat*a*logus har den paa anden, det franske cata*l*ogue paa tredie, det engelske *ca*talogue paa første.

§. 261.

Følgende almindelige Regler ville give Begynderen tilstrækkelig Anviisning.

§. 262.

For det første maae man vide, at det engelske Sprog har den Besynderlighed, at flere end to Stavelser for eller efter den som har Accenten, kunne være toneløse:

f. Ex. fa|mi|li|*a*|ri|ty, fæmiliariti;
ex|com|mu|ni|*ca*|ti|on, excommjunikeeschen;
com|mi|ſa|ry, kommisseri;
ſer|vi|cea|ble|neſs, ſarviſibbilneſ.

§. 263.

§. 263.

Deraf flyder en anden Hovedregel, nemlig at der gives ikkun een accentueret Stavelse i de enkelte engelske Ord, i hvor lange de end kunne være.

§. 264.

For at bestemme den Stavelse, som Tonen skal holdes paa, bør man først betragte Stamme-ordene, enkelte og ubøiede, dernæst de Tillægs-stavelser, som Bøielse, Derivation og Sammensættelse tilveiebringe.

§. 265.

I de allerfleste engelske Stamme-ord af flere end een Stavelse, uden al Præposition, lægges Accenten paa den første Stavelse, uden Betragtning af Quantitæt, Endelse, eller hvad der er Brug i de Sprog hvoraf de ere tagne; f. Ex.

*fur*nace,	forneés,	(Ovn;)
*ſto*mach,	ſtomek,	(Mave;)
*bal*lad,	bælled,	(Ballade;)
*cou*rage,	korredſch,	(Mod;)
*ſir*rah!	ſorre!	(Knægt!)
*bar*gain,	baergen,	(Kiøb;)
*cur*tail,	korteel,	(afſkiære;)
*co*ral,	korel,	(Korall;)

herald, heraldd, (Herold;)
female, fihmel, (quindelig, een af Hunkiønnet;)
annals, ænnels, (Aarbøger;)
beldam, beldæm, (Kierling;)
ballance, ballens, (Vægtſkaal;)
husband, hosbendd, (Ægtemand;)
membrane, membren, (Hinde;)
merchant, martſchent, (Kiøbmand;)
pedlar, peddlar, (Biſekræmmer;)
coward, kovardd, (Cujon;)
canvas, kænnvæs, (Kanifas;)
ballaſt, bælleſt, (Baglaſt;)
climate, kleimeet, (Clima;)
always, ahlhvees, (altid;)
godhead, gahdhedd, (Guddom;)
ſelvadge, ſelvedſch, (Klædeliſt;)
college, kolledſch, (Collegium;)
barrel, bahrel, (Tønde;)
anthem, æn'zhem, (Anathema;)
ſolemn, ſaalem, (høitidelig;)
haſten, heeſten, (haſte;)
challenge, tſchællendſch, (udfordre;)
licence, leiſens, (Tilladelſe;)
parchment, paertſchment, (Pergament;)
client, kleient, (Klient;)
anſwer, ænſer, (Svar;)
adverb, ædvorbb, (Adverbium;)

go-

*go*vern,	gaavorn,	(regiere;)
*cy*preſs,	ſeipres,	(Cypres;)
*har*veſt,	haerveſt,	(Høſt;)
*ban*quet,	bænnket	(Traktament;)
*ne*phew,	neffiw,	(Broder- eller Søſter-ſøn; nevvi)
*bar*ley,	baerli,	(Byg;)
*cri*tic,	krittik,	(Criticus;)
*au*ſpice,	aaſpis,	(Auſpicium;)
*gar*lick,	gaerlick,	(Hvideløg;)
*flo*rid,	floridd,	(blomſtrende;)
*par*tridge,	paertridſch,	(Agerhøne;)
*bai*liff,	bæliff,	(Rettensbetient;)
*ci*vil,	ſifvil,	(høflig;)
*a*gile,	eedſchil,	(hurtig;)
*cou*ſin,	koſſin,	(Fætter;)
*dar*ling,	daerling,	(Kiæledægge;)
*doc*trine,	daa'ktrin,	(Lærdom;)
*go*ſſip,	gaa'ſſip,	(Fadder;)
*cam*phire,	kæmfihr,	(Kamfer;)
*a*niſe,	eenis,	(Anis;)
*fini*ſh,	finniſch,	(ende;)
*bap*tiſm,	bæptism,	(Daab;)
*lin*guiſt,	lingviſt,	(Sprogkyndig;)
*cre*dit,	kreddit,	(Kredit;)
*fi*nite,	fineit,	(endelig;)
*ac*tive,	æktiv,	(virkſom;)
*al*ſo,	ahlſo,	(ogſaa;)

*ha*vock,	heevokk,	(Ødelæggelse;)
*gam*bol,	gæmbol,	(Luftſpring;)
*cuc*kold,	kokkohld,	(Hanrei;)
*cu*ſtom,	koſtom,	(Sædvane, Told;)
*can*non,	kænnon,	(Kanon;)
*al*monds,	ahmonds,	(Mandler;)
*bi*ſhop,	biſchop,	(Biſkop;)
*an*chor,	ænkor,	(Anker;)
*a*corn,	eekorn,	(Olden;)
*pi*lot,	peilot,	(Loots, Styrmand;)
*co*lour,	kaalor,	(Farve;)
*ar*row,	arro,	(Lue;) X
*let*tuce,	lettus,	(Lactuk-ſalat;)
*cir*cuit,	ſorkjuht,	(Omgang;)
pag. 154. §. 422. *ſche*dule,	ſchidul,	(Seddel;)
*au*tumn,	aatom,	(Høſtens Tid;)
*tri*umph,	treiomf,	(Triumph;)
*jo*cund,	dſchokond,	(lyſtig;)
*bank*rupt,	bænkropt,	(Bankerott;)
*crea*ture,	kritjur,	(Skabning;)
*en*vy,	envi,	(Misundelſe;)
*boun*ty,	bovnti,	(Godhed;)
X com*mend*,	kommendd,	(roſe, anbefale;)
con*teſt*,	kaanteſt,	(ſtride om;)
cor*rect*,	kaarrekt,	(rette;)
de*gree*,	digrih,	(Grad;)
di*late*,	deileet,	(udvide;)
de*fend*,	difendd,	(forſvare;)

dif-

dif*form*,	diffaarm,	(ildedannet;)
di*ſpatch*,	diſpætſch,	(expedere;)
e*ſteem*,	iſtihm,	(agte høit;)
em*brace*,	imbrees,	(omfavne;)
en*dow*,	indoh,	(begave;)
ex*pence*,	expens,	(Bekoſtning;)
ig*nore*,	ignohr,	(være uvidende;)
il*lume*,	illuhm,	(opklare;)
im*part*,	impaert,	(meddele;)
in*vent*,	invent,	(opfinde;)
ob*lige*,	aableidſch,	(forpligte;)
oc*cur*,	aakkor,	(forekomme;)
of*fend*,	aaffendd,	(fornærme;)
opp*oſe*,	aappohſ,	(modſætte;)
per*ceive*,	perſihv,	(fornemme;)
pre*pare*,	pripeer,	(forberede;)
pro*mote*,	promoht,	(fremme;)
re*ceive*,	riſihv,	(annamme, bekomme;)
ſub*mit*,	ſobmitt,	(underkaſte;)
ſuc*ceed*,	ſokſihd,	(følge efter, lykkes;)
ſuf*fice*,	ſoffeiſ,	(være nok;)
ſugg*eſt*,	ſodſcheſt,	(indſkyde;)
ſupp*reſs*,	ſoppreß,	(undertrykke;)
ſur*priſe*,	ſorpreiſ,	(overraſke;)
transg*reſs*,	trensgreſſ,	(overtræde.)

§. 266.

§. 266.

Dog er det at mærke, at mange Tostavelses-ord, som have Accenten paa anden Stavelse, naar de ere Verber, have den paa første, naar de ere Substantiver:

f. Ex. an *ac*cent, æn eksent, (en Accent;)
to *con*test, tu kaahntest, (~~en Strid~~; at stride.

§. 267.

Desuden ere der mange andre Undtagelser, som maae eftersees i Ordbøgerne.

§. 268.

Af de Præpositioner, som have en nordisk Oprindelse, ere be, for, fore, un og with næsten altid toneløse, in og out have i nogle Ord Accenten, i andre ikke; men back og down have den altid.

f. Ex. be*cause*, bikahs, (fordi;)
be*lieve*, bilihv, (troe;)
for*give*, faa'rgifv, (tilgive;)
for*lorn*, faa'rlaahrn, (forloren;)
un*done*, ondonn, (ruineret;)
un*say*, onsee, (tage sine Ord tilbage;)
with*stand*, hvithzstændd, (modstaae;)
with*in*, hvithinn, (inde, indenfor;)
fore*taste*, fohrteest, (smage i Forveien;)

fore-

fore*tel*,	fohrtel,	(forudsige;)
in*flame*,	inflehm,	(antænde;)
*in*jure,	indschur,	(giøre Uret;)
out*leap*,	ovtlihp,	(overløbe;)
*out*cry,	ovtkrei,	(Anskrig;)
up*start*,	opstaert,	(opspringe;)
*up*right,	opreit,	(oprigtig;)
*back*slide,	bæcksleidd,	(frafalde;)
*down*fall,	dovnfahl,	(Ruin.)

§. 269.

Ogsaa her finder ofte sted, hvad om hine andre Præpositioner (§. 266.) er blevet sagt:

f.Ex. *fore*taste,	fohrteest,	(Forsmag;)
*out*leap,	ovtlihp,	(Udflugt;)
*up*start,	opstaert,	(een som i en Hast er kommen i veiret.)

§. 270.

Foruden de hidtil omtalte Tostavelsesord, som formedelst en toneløs Præposition have Accenten paa den anden Stavelse, gives der endeel flere, som ligeledes giøre Undtagelse af Regelen:

f.Ex. ba*boon*,	bebuhn,	(Marekat;)
bom*bast*,	bombast,	(heltravende Væv;)

§. 271.

§. 271.

Hvad om de engelſke Stamme-ord af to Stavelſer §. 258-270 er ſagt, kan og anvendes paa dem ſom have tre og fire: Accenten ligger nemligen paa den første Stavelſe, derſom ikke Præpoſitioner eller Sprogbrug giøre Undtagelſe.

ſ.Ex. *meſ*ſenger, meſſendſcher, (Bud;)
*ma*trimony, meetrimonni, (Ægteſkab;)
dis*plea*ſure, disſpliſchur, (Misforneielſe;)
in*he*ritance, inkritens, (Arv.)

§. 272.

Til de allerede omtalte Præpoſitioner maae her endnu regnes følgende, circum, counter, extra, inter, over, preter og ſuper:

ſ.Ex. circum*ſcribe*, ſørkomſkreibb, (omſkrive;)
*cir*cumſtance, ſørkomſtens, (Omſtændighed;)
cir*cum*ference, ſørkomferens, (Omkreds;)
circum*ſtan*tial, ſørkomſtænſchel, (omſtændelig;)

coun-

counter*mine*, kovntermein, (kontraminere;)
*coun*terfeit, kovnterfiht, (Kontrafei;)
to counter*bal*lance, tu kovnterballens, (at holde Modvægt;)
a *coun*terballance, æ kovnterballens, (en Modvægt;)
extra*ver*ſion, extræverſchen, (Udvending;)
extra*or*dinary, extræaardineri, (overordentlig;)
ex*tra*vagate, extreevegeet, (udſveiſe;)
inter*fere*, interfihr, (indblande ſig i;)
*in*terval, interval, (Mellemrum, Mellemtid;)
in*ter*rogate, interrogeet, (quæſtionere;)
over*joy*, overdſchoi, (henrykke af Glæde;)
overjoy, overdſchoi, (Henrykkelſe af Glæde;)
preter*mit*, pritermitt, (forbigaae;)
ſuper*add*, ſuperædd, (lægge til;)
ſu*per*fluous, ſuperfluos, (overflødig;)
*Su*perflux, ſuperflox, (hvad der er tilovers.)

§. 273.

Undertiden blive to Præpoſitioner, end-og naar de giøre tre Stavelſer, toneløſe:

ſ.Ex. incon*ſiſ*tent, inkaa'nſiſtent,
(ufordragelig med;)

ſuperin*tend*, ſuperintendd,
(have Overopſigt med.)

§. 274.

Stammeord af flere end fire Stavelſer uden Præpoſitioner har det engelſke Sprog ikke mange, dog nogle, ſom ere tagne af fremmede Sprog:

ſ.Ex. *apo*thecary, æpaatikeri, (Apotheker;)
ſpecu*la*tion, ſpikuleeſchen, (Speculation;)
hetero*ge*neous, hiterodſchinios,
(heterogen.)

§. 275.

Vi komme nu til de Forandringer, ſom Stamme-ordene lide, og de Tillægs-ſtavelſer, ſom de faae ved allehaande Bøielſer, Omdannelſer og Sammenſættelſer.

§. 276.

Derhen hører Genitivus e's og Pluralis es i viſſe Ord: begge ere altid toneløſe.

ſ. Ex.

f.Ex. *place*, plees, (Sted;)
place's, pleesis, (Steds;)
places, pleesis, (Steder.)

§. 277.

Dernæst det els hvorved Ord i Hankiønnet dannes til Hun-kiønnet, og det er, ard, groom, hvorved det Modsatte skeer:

f.E. *count*, kovnt, (Greve;)
countess, kovntess, (Grevinde;)
widow, hviddo, (Enke;)
widower, hviddoer, (Enkemand;)
bride, breihd, (Brud;)
bridegroom, breidgruhm, (Brudgom;)
witch, hvitsch, (Troldquinde;)
wizzard, hvitsaerdd, (Troldkarl;)

Anm. Naar Hun- og Hankiønnet dannes ved et Ord som lægges for til, høre slige hele Ord til de sammensatte.

§. 278.

Ligeledes ere Comparativus er og Superlativus est, saa og most naar det sættes bag ved Ordet, altid tonelose.

f.E. af *rich*, ritsch, (rig;) kommer
richer, ritschor, (rigere;)
richest, ritschist, (rigest;)
af *up*, op, (oven;)

*up*per, oppor, (ovre;)
*up*permoſt, oppermohſt, (overſte;)

§. 279.

De Tillægs-ſtavelſer, ſom Conjugationer almindeligen give, ere eſt i anden Perſon, og es, eller det gamle høitidelige eth, i tredie Perſon in ſingulari præſentis; ed i 1ſte og 3die Perſon in ſingulari og alle tre Perſoner in plurali, og edſt i anden Perſon in ſingulari imperfecti; dernæſt begge Participier ing og ed eller en:
ſ.E. af l *watch*, ei hvaatſch, (jeg vaager;)
kommer:
thou *wat*cheſt, ſ'dov hvaatſchiſt, (du vaager;)
he *wat*ches, hi hvaatſchis, (han vaager;)
he *wat*cheth, hi hvaatſchitzh, (han vaagede;)
I *wat*ched, ei hvaatſchid, (jeg vaagede;)
thou *wat*chedſt, ſ'dov hvaatſchidſt, (du vaagede;)
*wat*ching, hvaatſching, (vaagende;)
*wat*ched, hvaatſchidd, (vaaget.)

§. 280.

§. 280.

Af de mangfoldige Tillægsſtavelſer ſom ved Nedſtamningen tilveiebringes og give Stammeordet en anden Endelſe, ere følgende altid toneløſe, i hvor langt de end kunne ſtaae fra den accentuerede Stavelſe, og i hvad Conſonanter end kunne bruges til at danne Stavelſen til dem der ſaadant behøve: able, age, al, an, ant, ance, ar, ard, ary, ate, dom, ed, en, ent, ence, er, eſs, et, ey, ful, head, hood, ible, ic, ine, ing, ion, iſh, iſt, ite, ive, ize, le, leſs, ment, neſs, or, ory, ous, ſhip, ſide, ſome, ule, ure, y:

f. E. con*ſi*derable, ~~kaanſidderable~~, (betydelig,) af conſider; kaanſidderab'l.

ex*cep*tionable, erſepſchonebel, (ikke ganſke antagelig,) af exception;

*pa*tronage, patronee'dſch, (Patrocinium,) af patron;

*for*mal, faarmæl, (formelig,) af form;

*Ro*man, rumen, (Romer,) af Rome;

at*ten*dant, attendent, (Opvarter;) af attend;

con*ti*nuance, kaa'ntinuens, (Vedblivning;) af continue;

*ſco*lar, ſkohlar, (Literatus,) af ſchool;

*ſlug*gard, ſloggardd, (doven Knegt,) af ſlug;
*back*ward, bækkhvardd, (nølevuren) af back;
*tri*butary, tribbutæri, (ſkatſkyldig;) af tribute;
con*ſi*derate, kaanſidere't, (betænkſom;)
*king*dom, kingdom, (Kongerige;) af king;
*kin*dred, kindredd, (Slægtſkab;) af kin;
*ha*ſten, heeſten, (haſte;) af haſte;
corre*ſpon*dent, kaarriſpaandent, (Correſpondent;)
corre*ſpon*dence, kaarriſpaandens, (Correſpondence;)
*ba*ker, beeker, (Bager;) af bake;
*count*eſs, kovnteſſ, (Grevinde,) af count;
*care*ful, keerful, (omhyggelig,) af care;
*god*head, gahddhedd, (Guddom,) af god;
*ſiſ*terhood, ſiſterhudd, (Søſterſkab,) af ſiſter;
*de*fenſible, diffenſibbel, (forſvarlig;)
*claſ*ſic, klaſſik, (klaſſiſk,) af claſs;
me*tal*line, mettellin, (metalliſk,) af metal;

wil-

*will*ing, hvilling, (villig,) af will;
*duck*ling, dokling, (Elling;) af duck;
per*fec*tion, perfekſchen, (Fuldkommenhed,) af perfect;
in*ſtruc*tion, inſtrokſchen, (Underretning;) af inſtruct;
com*miſ*ſion, kaa'mmisſchen, (Commiſſion,) af commit;
*no*tion, nohſchen, (Begreb;) af know;
*flu*xion, flokſchen, (Flydning,) af flow;
*bru*tiſh, bjutiſch, (grov, fæiſk,) af brute;
*ar*tiſt, aertiſt, (Konſtner,) af art;
*op*poſite, aa'ppoſit, (modſat,) af oppoſe;
con*duc*ive, kaa'ndjuſſiv, (nyttig,) af conduce;
ſub*miſ*ſive, ſobmiſſiv, (ydmygſt,) af ſubmit;
al*ter*native, ahltornetiv, (afvexlende,) af altern;
fa*mi*liarize, fæmilliereis, (giøre ſig bekiendt,) af familiar;
*friend*leſs, frinddleſſ, (vennelos,) af friend;
*mo*tionleſs, mohſchenleſſ, (uden Bevægelſe,) af motion;
*dab*ble, dæbbil, (beſpættes) af dab;

preferment, priforment, (Befordring,) af prefer;
goodneſs, guddneſſ, (Godhed,) af good;
actor, æktor, (Acteur,) af act;
acceſſory, ækſeſſori, (tiltrædende,) af accede;
grievous, grihvohs, (ynkelig) af grieve;
partnerſhip, paertnerſchip, (Compagnieſkab,) af partner;
handſome, hænddſom, (ſmuk,) af hand;
troubleſome, trobbilſom (ubeleilig,) af trouble;
globule, globøl, (lille Kugel,) af globe;
pleaſure, plihſſjur, (Fornøielſe,) af pleaſe;
furniture, fornitjur, (Boeſkab,) af furniſh;
primacy, preimeſi, (Primas-værdighed,) af primate;
nobly, nobli, (ædelt,) af noble;
bawdy, bahdi, (løsagtig,) af bawd;
buffy, boffi, (læderagtig,) af buff;
craggy, kræggi, (ujævn, ſteenet,) af crag;
highly, heili, (høiligen,) af high;
rocky, raa'ki, (klippeagtig,) af rock;
clammy, klæmmi, (klævende,) af clam;
thorny, z'thohrni, (tornet,) af thorn;

ent-

entry, entri, (Indgang,) af enter;
rosy, rosi, (roseagtig, deiligt rød,) af rose;
mighty, meiti, (mægtig) af might.

Anm. Om Præpositionerne er allerede blevet talt.

§. 281.

Saa og alle de sammensatte Tillægsstavelser eller Endelser som dannes af de nu anførte: f. E. ably, ibly, ableness, ibleness, ancy, ency, antly, ently, fulness, iness, ingness, ishness, lessness, ousness, someness, fully, ishly, lessly, somely, ously, ively, ify.

f. E. con*si*derably, kaa'nsidderee'bli, (betydeligen;)
*for*cibly, fohrsibli, (voldsomt,) af force;
con*si*derableness, kaa'nsidderebilneff, (Betydelighed;)
con*si*derately, kaa'nsidderee'tli, (betænksomt;)
con*si*derateness, kaa'nsidderee'tneff, (Betænksomhed;)
*bril*liancy, brilljænsi, (Glimmer,) af brilliant;
*ex*cellency, eksellensi, (Excellents,) af excel;
a*bun*dantly, abondæntli, (overflødigen,) af abound;

conveniently, kaa'nvinientli, (passeliligen,) af convene;
*care*fulneſs, keerfulneſſ, (Omhyggelighed;)
*migh*tineſs, meitineſſ, (Mægtighed;)
*wil*lingneſs, hvillingneſſ, (Villighed;)
*brut*iſhneſs, brutiſhneſſ, (Fægtighed;)
*care*leſsneſs, keerleſſneſſ, (Skiødesløshed;)
*hand*ſomeneſs, hænddſomneſſ, (Smukhed;)
*griev*ousneſs, grihvoosneſſ, (Ynkelighed;)
*care*fully, keerfulli, (omhyggeligen;)
*migh*tily, meitili, (mægtigen;)
*wil*lingly, hvillingli, (villigen;)
*care*leſsly, keerleſſli, (skiødesløst;)
*griev*ously, grihvohsli, (ynkeligen;)
ſub*miſſ*ively, ſobmiſſivli, (ydmygst;)
*hand*ſomely, hændſomli, (smukt;)
*juſt*ify, dſchoſtifei, (retfærdiggiøre.)

§. 282.

Ligeledes er den Stavelſe, ſom forbinder viſſe Stamme-ord med de ovenmeldte Endelſer, gemeenligen toneles:
ſ. E. *whim*ſical, hvimſikel, (underlig;)
Boſtonian, boſtonien, (een fra Boſton;)

ac-

actuate, æktuee't, (sætte i Virksomhed;)
gracious, greeschoos, (naadig, yndig;)
exemplify, exemplifei, giøre tydelige Exempler.

§. 283.

Dog er den Stavelse, som staaer forved ical, ial, ian, ious, eller en lige lydende, saa og forved ery, ion, ity altid tonelos:

f.E. academical, ækædimikel, (akademisk;)
ætherial, itiriel, (ætherisk;)
Hungarian, Hongeerien, (Unger;)
spiritual, sporrittuel, (aandelig;)
Athenian, eeithihnien, (Athenienser;) vid. pag. 143
precarious, prikeerioo's, (usikker;) § 388.
erroneous, erronioo's, (vildfarende;)
impetuous, impettuoo's, (heftig;) pag. 157. § 428.
adultery, edolteeri, (Hoer;)
contagion, kaa'nteedschen, (Smitte;)
religion, rilidschen, (Religion;) vid. pag. 144.
contraction, kaa'ntrækschen, (Sammentrækning;) § 391.
restriction, ristrikschen, (Indskrænkning;)
concoction, kaa'nkokschen, (Fordøielse;)
instruction, instrokschen, (Underretning;)

compaſſion, kompæsſchen, (Medynk;)
combuſtion, kombostjen, (Forbrænding;)
exertion, eksorrschen, (Anstrengelse;)
obligation, aa'bligeeschen, (Forbindtlighed;)
repletion, riplihschen, (Opfyldning;)
condition, kaa'ndischen, (Tilstand;)
reſolution, risoluhschen, (Beslutning;)
ability, ebilliti, (Dueligheds)
impartiality, imparschialiti, (Upartiskhed;)
irregularity, irrigulariti, (Uorden;)
generoſity, dschennerositi, (Ædelmodighed;)
impunity, impjuniti, (Ustraffedhed.)

§. 284.

Forved tor eller ſor og trix findes gierne en accentueret Stavelse:
ſ.E. adminiſtrator, ædminnistreetor, (Bestyrer paa en andens Vegne;)
executor, eksikjutor, (som fuldfører en andens Villie;)
aggreſſor, aggressor, (den angribende Deel;)
directrix, deirektrix, (Bestyrerinde;)

§. 285.

§. 285.

Hvad de Ord angaaer, som ere sammensatte af to Enstavelses-ord, hvoraf hvert har sin egen Betydning, da falder Accenten gemeenligen paa det første:

f.E. *church*-yard, tshorchjaerdd, (Kirkegaard;)
head-ach, heddeek, (Hovedpine.)

§. 286.

Dog gives her Undtagelser, helst naar all begynder eller score ender sligt et sammensat Ord:

f.E. ambs-*ace*, æmmsees, (Esser alle;)
all-*hail*, ahlheel, (Guds Fred!)
four-*score*, fohrskohr, (fire Snese.)

§. 287.

I de af Fleerstavelses-ord sammensatte beholder gierne hvert sin Accent:

f.E. *Ma*jor-General, meedschor dschennerel, (General-major.)

Andet Capitel.

Om Bogstavers og Stavelsers Udtale i Fleerstavelses-ord.

§. 288.

En almindelig Regel i Henseende til Fleerstavelses-ords Udtale er denne: at Stamme-stavelsen i omdannede Enstavelses-ord beholder sin Lyd, med mindre den selv forandres i sig selv eller i Henseende til e finale o. s. v. eller Accenten tages fra den, da i sidste Fald en Vocal eller Diphthongus, som i Stammeordet havde en lang Lyd, faaer en kort:

f. E. *a*ble, eebil, (duelig;)
*a*bly, eebli, (dueligen;)
en*a*bled, ineebliðd, (duelig giort;)
*a*bility, ebilliti, (Dueligheð;)
im*pede*, impihðd, (hindre;)
im*pe*diment, impeddiment, (Hindring;)
wise, hveis, (viis;)
*wis*dom, hvisdom, (Viisdom;)
re*side*, riseiðd, (residere;)
re*si*ding, riseiding, (residerende;)
*re*sidence, ressidens, (Residents;)
deign, deen, (værdige;)

dig-

*dig*nity, digniti, (Værdighed;)
ſign, ſein, (Tegn;)
de*ſign*, diſein, (betegne, beſtemme;)
deſig*na*tion, diſigneeſchen, (Beſtemmelſe;)
*mo*ve, muhv, (bevæge;)
un*mo*ved, onmuhvidd, (ubevæget;)
*mo*tion, mohſchen, (Bevægelſe;)
*mo*tionleſs, mohſhenleſſ, (uden Bevægelſe;)
in*quir*e, inqueir, (undersøge;)
in*qui*ry, inqueiri, (Undersøgelſe;)
in*qui*ſitive, inquiſſitiv, (efterforſkende;)
inqui*ſi*tion, inquiſiſchen, (Undersøgelsesanſtalt;)

§. 289.

I Almindelighed gielde ved Fleerſtavelses-ord de ſamme Regler, ſom ved dem af een Stavelſe ere angivne, med den i ſidſte §. 288. omtalte Indſkrænkning, nemlig at en ellers lang Vocal bliver kort i en toneløs Stavelſe.
f.E. *cu*rate, kjuree't, (Kapellan pro perſona;)
*ſym*pathize, ſimpetei'ſ, (ſamføle;)
*ſcaf*fold, ſkaffoh'ldd, (Skafot;)
*lei*ſure, lihſjuh'r, (ledig Tid;)

§. 290.

§. 290.

Dog ere disse Regler store Undtagelser underkastede, som vil sees af det følgende.

§. 291.

Den ordentligste og fatteligste Fremgangsmaade er denne, at giøre os først bekiendte med Præpositionernes, og dernæst med Endelsernes og Tillægs-stavelsernes Udtale, og saa tilsidst med hvad ved særdeles Bogstaver eller Stavelser kan være at mærke.

Tredie Capitel.

Præpositionernes Udtale.

§. 292.

Det er høist fornødent at vide, naar a o.s.v. er, eller ikke er en Præposition, hvilket dog allene kan læres af en Øvelses-bog.

§. 293.

Præpositionerne ere enten af een eller fleere Stavelser. Af begge have de fleste en forskiellig Udtale, ligesom de enten ere tonelose eller accentuerede.

Een-

Eenſtavelſes-Præpoſitioner med Accenten.

§. 294.

Accenten giver de Præpoſitioner med a, ſom have ikkun een Stavelſe almindeligen følgende Lyd:

ab,	æbb,	an,	ænn,
ac,	æk,	ap,	æpp,
ad,	ædd,	ar,	ærr,
af,	æff,	as,	æſſ,
ag,	ægg,	at,	ætt,
al,	æll,	back,	bæck,
am,	æmm,	trans	træns:

f. E. *ab*ſent, æbbſent, (Fraværende;)
*ac*cent, ækkſent, (Accent, Tonehold;)
*ad*jutant, ædd ſchutænt, (Adjutant;)
*af*fluence, æffluens, (Velſtand;)
*ag*gravate, æggrevee't, (giøre værre;)
*ap*petite, æppitit, (Appetit;)
*ar*rogance, ærrogæns, (Formaſtelſe;) *vid. pag. 48.*
*aſ*ſonant, æſſonænt, (ligelydende med;) *§ 140.*
*at*tribute, ættribſu't (Egenſkab, Kiendemærke;)
*back*wards, bæckwards, (bag til;)
*trans*itory, trænſitori, (ſnartforbigaaende.)

§. 295.

§. 295.

I de samme Præpositioner, saa og i a, al, (naar dette nedstammer fra Grædsk, Latin eller Fransk) am og an, hvilke sielden eller aldrig findes accentuerede, udtales a som et lyst kort æ, eller som et dansk kort e:

f.E. abash, ebæsch, (beskæmme;)
ab*surd*, ebsordd, (urimelig;)
ab*stain*, ebsteen, (fraholde sig;)
ac*cu*stom, ekkostom, (vænne;)
ad*apt*, edæppt, (passe, indrette efter;)
af*fair*, effeer, (Affaire;)
agg*reſs*, eggress, (angribe;)
alledge, elledsch, (anføre;)
amm*u*nition, emmunischen, (Krigsforraad;)
an*nex*, ennex, (tilføie;)
ap*peaſe*, eppihs, (tilfredsstille;)
arraign, erreen, (anklage, beskylde;)
af*fert*, essort, sige, paastaae;)
at*tain*, etteen, (naae;)
trans*act*, trænsækt, (forhandle.)

§. 296.

Stammes den Præposition al ned fra det nordiske al, saa lyder den som ahl:

f.E. *al*so, ahlso, (ogsaa;)
al*though*, ahldhoh, (endskiønt;)
al*beit*, ahlbiht, (omendskiønt.)

§. 297.

§. 297.

I de Præpositioner af een Stavelse, som have et e, og ere accentuerede, lyder dette e oftest som e:

f.E. evident, evident, (klar, tydelig;)
*ef*ficacy, effikesi, (kraft til at virke;)
*em*peror, emperor, (Kaiser;)
*en*voy, envoi, (Gesandter;)
*per*fect, perfekt, (fuldkommen;)
*es*sence, essens, (Væsen;)
*ex*cellent, eksellent, (fortreffelig;)
*de*puty, depputi, (een som forestaaer eller forretter noget i en andens Sted;)
*pre*sent, pressent, (nærværende;)
*re*sidence, ressidens, (Ophold, Residens;)
*se*parate, sepperee't, (adskilt.)

§. 298.

I nogle Ord lyder det accentuerede enkelte e som et langt i, allerhelst naar det staaer i det latinske æ's Sted:

f.E. *e*dict, ihdikt, (Edikt;)
egypt, ihdschipt, (Ægypten;)
edile, ihdil, (Ædilis hos Romerne.)

§. 299.

Naar disse Præpositioner ere tonelose, saa og i be, som aldrig er accentueret, lyder e

ſom et kort i; undtagen i ef, ex og per, ſamt i em, naar de nedſtamme fra det græd-ſke, iligemaade i ec, hvori det beholder ſin Udtale ſom e:

f.E. *erect*, irekt, (lige i veiret;)
em*bark*, imbaerk, (gaae om Bord;)
en*creaſe*, inkrihſ, (voxe til;)
de*fend*, difendd, (forſvare;)
pre*vent*, privent, (forekomme;)
re*ſide*, riſeidd, (opholde ſig, reſidere;)
ſe*duce*, ſidjuhs, (forføre;)
be*ſpeak*, biſpihk, (beſtille;)
ef*fec*tual, effektuæll, (kraftig;)
ex*act*, eksækkt, (noiagtig;)
per*form*, perfaarm, (forrette, fuldføre;)
em*pha*tic, emfeetik, (eftertrykkelig;)
ec*lipſe*, ekklips, (Formørkelſe.)

§. 300.

I de Præpoſitioner af een Stavelſe, ſom have et i, lyder dette ſom et kort danſk i, enten det er accentueret eller ikke:

f.E. *ig*norance, iggnorœns, (Uvidenhed;)
igno*mi*nious, iggnominnios, (ſkiændſelfuld;)
il*li*cit, illiſſit, (utilladelig;)
*im*minent, imminent, (overhængende;)
im*menſe*, immens, (umaalelig ſtor;)

*in*come, innkom, (Indkomme;)
*incre*dible, inkreddibil, (utroelig;)
*ir*ritate, irritee't, (opirre;)
ir*re*gular, irreggulær, (uordentlig;)
*di*ligent, dillidſchent, (flittig;)
di*mi*niſh, diminniſh, (formindſke;)
*dif*ference, differens, (Forſkiel;)
dif*fi*culty, diffikkolti, (Vanſkelighed;)
*dis*tant, diſſtænt, (fraliggende;)
dis*pute*, diſpjuht, (diſputere;)
*mi*ſchief, misſchihf, (Skade, Ulykke;)
mis*for*tune, misfaa'rtjun, (Vanheld;)
*with*draw, hvithdrah, (begive ſig bort;)
with*ſtand*, hvithſtændd, (modſtaae.)

§. 301.

Hvad de Præpoſitioner med o angaaer, ſom have ikkun een Stavelſe, ſaa heres det i alle dem der ere accentuerede, ſom et kort aa: ſ. E. *ob*ject, aa'bdſchekt, (Objekt;)
*oc*cupy, aa'kkupei, (beſidde, ſyſſelſætte;)
*of*fer, aa'ffer, (tilbyde;)
*off*ſpring, aa'ffſpring, (Afkom;)
*col*lege, kaa'lledſch, (Collegium;)
*com*merce, kaa'mers, (Handel;)
*con*duct, kaa'ndokt, (Forhold, Opførſel;)

*cor*rigible, kaa'ridſchibil, (ſom lader ſig forbedre;)
*pro*greſs, praa'greſſ, (Fremgang.)

§. 302.

Dog udtales o ſom et danſk o i de fleſte Præpoſitioner naar de ere toneløſe, ſaa og i o og co, ſom aldrig have Accenten, iligemaade i fore og poſt, enten det er accentueret eller ikke: derimod beholder ob, oc, of, off, col, con, cor og for altid en Lyd ſom aa, dog ſaa at ſamme er ganſke kort i de toneløſe Stavelſer:

f.E. com*bine*, kombein, (forene;)
pro*teſt*, proteſt, (proteſtere;)
o*mit*, omitt, (udelade, undlade;)
co*here*, koihr, (hænge ſammen;)
*fore*head, fohrhedd, (Pande;)
fore*ſay*, fohrſee, (forudſige;)
*poſt*ſcript, pohſtſkript, (Efterſkrift;)
poſt*pone*, poſtpohn, (opſætte, agte ringere;)
ob*ject*, aa'bſchekt, (indvende;)
oc*cur*, aa'kkor, (møde, indløbe;)
— of*fend*, aa'ſſendd, (fornærme, ſynde;)
col*lect*, kaa'lekt, (ſamle;)
con*feſs*, kaa'nfeſſ, (bekiende;)

cor-

cor*rect*, kaa'rekt, (forbedre;)
for*get*, faa'rgett, (glemme;)
*for*feit, faarfii't, (Forbrydelſe.)

§. 303.

I de Præpoſitioner af een Stavelſe ſom have et u, læſes dette u ſom en Blanding af u og o:

ſ.E. *un*leſs, onleſſ, (med mindre;)
un*d*one, ondonn, (forloren, ugiort;)
*up*right, opreit, (lige op, oprigtig;)
up*braid*, opbreedd, (bebreide;)
*ſub*ſequent, ſobſiqvent, (paafølgende;)
ſub*mit*, ſobmitt, (underkaſte;)
ſugg*eſt*, ſodſcheſt, (indſkyde, tilraade;)
*ſuf*focate, ſoffokee't, (qvæle;)
ſuf*fi*cient, ſoffiſchent, (tilſtrækkelig;)
*ſur*name, ſornee'm, (Tilnavn;)
ſur*vey*, ſorvee, (beſigte, opmaale;)
*ſus*tenance, ſosſtinæns, (Underhold;)
ſuſ*pi*cion, ſoſpiſchen, (Mistanke.)

§. 304.

Den Præpoſition by lyder ſom bei:

ſ.E. *by*ſtander, beiſtænder, (Omſtaaende.)

§. 305.

Eu læſes ſom ju og out ſom ovt:

f. E. *eu*phony, iufoni, (Velklang;)
*out*live, ovtlivv, (overleve;)
out*do*, ovtdu, (overgaae.)

§. 306.

Hvorledes de Præpoſitioner lyde, ſom have to Stavelſer, ſees bedſt af følgende Exempler:

amphit*he*atre, æmfitiee'ter, (Amphitheater;)
am*phi*bious, æmfibbioo's, (ſom lever i Vandet og paa Jorden;)
a*na*logous, anællogoo's, (lig, overeenſtemmende;)
antece*ſſ*or, æntiſeſſor, (Formand;)
*an*tichamber, æntitſchæmber, (Forgemak;)
an*ti*pathy, æntippeti, (naturlig Afſkye;)
*a*pophthegm, epoftem, (Tankeſprog;)
a*po*thecary, epaatikeri, (Apotheker;)
cac*o*demon, kee'kodimon, (ond Aand;)
cacophony, kee'kaafoni, (Misklang;)
*ca*talogue, kættelog, (Catalogus;)
ca*ta*ſtrophe, ketæſtrofi, (ſørgeligt Udfald;)
circum*ſcribe*, ſørkomſkreibe, (omſkrive;)
circumſtance, ſørkomſtans, (Omſtændighed;)

pag. 111.

cir-

circumference, ſorkomſirens, (Omkreds;)
counterfeit, kovnterfii't, (eſtergiort;) vid. pag 135
enterprize, interpreis, (Foretagende;)
entertain, interteen, (underholde, bevarte;)
epitaph, eppitee'f, (Gravſkrift;)
epitomiſe, ipittomeis, (bringe i et kort Udtog;)
extraordinary, ekſtreaa'rdineri, (overordentlig;)
extravagate, ekſtreevegee't, (udſvæve;)
intermediate, intermidjee't, (mellemværende;)
interpolate, interpolee't, (mellemſkyde, forfalſke;)
interval, interhæll, (Mellemrum, Mellemtid;)
metaphor, mettefor, (forblommet Tale, Udtryk;)
metaphorical, mitefaarikel, (forblommet;)
overthrow, ohverz'dro, (nedſlaae, kuldkaſte;)
overcome, overkomm, (overvinde;)
pretermit, pritermitt, (tilſideſætte, forbigaae;)
ſubterfuge, ſobbterfjuu'dſch, (Udflugt;)

ſuper*na*tural, ſopperneetjurel, (overnaturlig;)
ſuper*fl*uous, ſopperfluoo's, (overflødig;)
*Su*perfine, ſopperfein, (ſuperfin.)

Fleerſtavelſes-ords Endelſer.

§. 307.

De Endelſer ſom Fleerſtavelſes-ord have, udtales i Almindelighed efter de Regler, ſom ved Eenſtavelſes-ord ere givne; dog høres de gierne meget korte, naar de ere toneløſe, ſaa at Vocalen eller Diphthongen i den ſidſte eller næſtſidſte Stavelſe faaer, ſaa at ſige, den ſpædeſte Lyd mueligt er, ja undertiden ſlet ikke udtales:

ſ.E. *ad*vocate, ædvokee't, næſten ædvokit, (Advokat;)
*di*ſtant, diſſtænt, diſtnt, (fraliggende;)
*hap*pen, hæppen, hæppin, hæppn, (hændes;)
*mut*ton, motton, mottn, (beede;)
*na*ture, neetju'r, neetjo'r, neeti'r, (Natur;)
*fee*ble, fihbil, fihbbl, (ſvag;)
*cry*ſtal, kriſtel, krisl, (Krystal;)
*go*vern, gaavern, gaavrn, (beſtyre;)
*cap*tain, kæpptin, kæpptn, (Capitain;)

al-

*al*ways, ahlvee's, ahlvis, (altid;)
journey, dschorni, (Reise;)
*fa*vour, feevor, feevr, (Gunst;)
*fol*low, follo, folle, (følge;)
*o*cean, ohschen, ohschn, (Ocean;)
*pid*geon, pidschon, piddschn, (Due;)
*cau*tion, kaaschen, kaaschn, (Forsigtighed.)

§. 308.

Meere vil man finde i det som endnu er at erindre om enkelte Bogstavers Udtale.

Fierde Kapitel.

Tillægsstavelser.

§. 309.

Hvorledes de Stavelser udtales, som formedelst Beielse o. s. v. tillægges Stammeordene, kan sees af de Exempler som i det foregaaende, hvor der blev talt om deres Accentuation, ere anførte.

§. 310.

Dog ville Læseren lægge Mærke til at a i de altid toneløse Endelser able, ably, ace, ate, ately, vel lyder ganske kort, men alligevel som ee, ja næsten lig et i:

f. E. il*li*terate, illiteree't, (Ustuderet.)

§. 311.

Ligemaade at i, naar vi undtage den Endelse ize og dens Bøielser, altid lyder som et dansk kort i, uagtet det staaer forved en Consonant og det stumme e:

f.E. int*e*ligible, intellidschibbil, (forstaaelig;)
exq*ui*site, eksqvissit, (udsøgt;)
appre*hen*sive, epprihensif, (frygtsom.)

§. 312.

Videre, at de Endelser sion og tion, altid lyde ganske kort schen, ja vel schn:

f.E. prog*res*sion, progresschen, (Progression;)
cor*rec*tion, kaa'rrekschen, (Forbedring;)
*sta*tion, steeschen, steeschn, (Station.)

§. 313.

Den Endelse tor lyder bestandig som tør, kort men lydeligt:

f.E. commen*ta*tor, kaa'mmenteetør, (Forklarings Udgiver.)

§. 314.

Den Endelse ous baade allene og forved sine Tillægsstavelser altid lyder som et dansk o, dog ikke langt som i det Ord os, men kort som i det Ord Selvroes.

f.E.

f.E. monſtrous, monſtroo's, (uhyre.)

§. 315.

Forved ous lyder en Vocal ganſke kort, u næſten ſom v og e ſaavelſom i udtales ſom j, men ci, ſi og ti læſes ſom ſch:

f.E. ingenuous, indſchenuoo's, indſchenvoo's, (oprigtig;)
*cour*teously, koor-tjoo'sli, (høfligen;) *pag.* 155. § 418.
*du*biousneſs, dubbjoo'sneſſ, (Uvished;)
fal*la*cious, fælleeſchoo's, (bedragelig;)
*cau*tiously, kaaſchoo'sli, (forſigtigen.)

§. 316.

I de Endelser ſom gaae ud paa y læſes dette y ſom et danſk i, undtagen i fy, hvor ſom lyder fei:

f.E. *in*fancy, infænſſi, (Barndom;)
*cer*tainly, ſærtnli, (visſeligen;)
*mag*nify, mægnifei, (ophøie.)

Femte

Femte Kapitel.

Om de enkelte Bogstavers Udtale i Fleerstavelses-ord.

§. 317.

Mangfoldigt af det som allerede er sagt om de enkelte Bogstavers Udtale i Enstavelses-ord; gielder og om dem i Fleerstavelses-ord. I det Følgende tales derfor allene om det som i det Foregaaende ikke kunde siges eller som derfra afviger: alt hvad her ikke betvres, anseer Læseren som overeensstemmende med hvad forhen er meldt.

§. 318.

Dernæst behage man at mærke, at den Lyd, et Bogstav har i Stammeordet, beholder det og gemeenligen i dets Bøielser og de deraf dannede Ord.

Om a.

§. 319.

Det lange a, der læses ligesom et dansk ee, findes for de Endelser bian &c. nean &c. cious &c. sive, sion &c. og tor:
f.E. Arabian, ereebjen, (Araber;)
Hungarian, hongeerjen, (Unger;)

au.

audacious, ahdeeſchoo's, (forvoven;)
precarious, prikeerjoo's, (upaalidelig;)
mediterranean, medditerreenſen, (Middelhav;)
perſuaſive, perſveeſiv, (overtalende;)
perſuaſion, perſveeſchn, (Overtalelſe, Overbeviisning;)
dictator, dikteetor, (Enebydende.)

§. 320.

Iligemaade hvor det ſtaaer allene eller ſidſt i en langtonet Stavelſe for een af de ſædvanlige Endelſer:

f.E. ague, eegiu, (Koldfeber;)
apron, eeprn, (Forklæde;) pag. 152. ultima.
fable, feebl, (Fabel.)

§. 321.

Det korte a, der læſes ſom et kort danſk æ, findes i de Stavelſer, hvor det ſtaaer for ved et Par Conſonanter:

f.E. batchelor, bættſchilor, (Baccalaureus, ugift Mandsperſon;)
matter, metter, (Materie, Grund.)

§. 322.

Ligeſaa i mange Ord, hvor det dog ender

der Stavelsen, og som derfor allene maae læres af Øvelsen.

f.E. *ca*bin, kebbin, (Kahyt;)
*pa*lace, pælee's, (Pallads;)
*ba*ron, bærron, (Baen.) Baron.

§. 323.

Som det tydske ah lyder a i alle de Ord hvor det staaer forved l og en Consonant i samme eller den følgende Stavelse:

f.E. *al*ter, ahlter, (forandre;)
*al*cove, ahlkov, (Alcove;)
*pal*sy, pahlsi, (Lamhed;)
*Wal*ter, huahter, (Walther;)
*Al*bert, ahlbert, (Albrecht.)

§. 324.

Saa og i det Ord:

*wa*ter, huahter, (Vand,)

og de deraf nedstammende.

§. 325.

Imellem w og en Consonant lyder a ogsaa i Fleerstavelses-ord som det danske aa:

f.E. *wan*ton, huaa'nton, (overgiven, kaad, ugudelig;)
*war*rant, huaa'rrent, (autorisere, være borgen.)

§. 326.

§. 326.

Ligeledes imellem qu og en Conſonant:
f.E.*qua*lity, kvaalitt, (Qualitæt;)
*Squa*dron, ſkvaadern, (Eſkadre.)

§. 327.

Hvad om a, lydende ſom det klare danſke a er ſagt, gielder og her:
f.E.ad*van*ce, eddvans, (gaae frem;)
*lan*cet; lanſet, (Lancette;)
*af*ter, after, (efter;)
*parch*ment, partſchment, (Pergament.)

§. 328.

Saa og i de Ord ſom endes paa mand:
f.E.com*mand*, kommandd, (befale, anføre.)

§. 329.

Endeligen og i følgende:
*chand*ler, tſchandler, (Høker;)
*lan*dreſs, landreſſ, (Vaſkerſke;) d: *laundreſs.*
*ſlan*der, ſlander, (Eſtertale.)

§. 330.

Som et danſk kort e læſes a naar det ſtaaer allene i, eller ender en tonelos Stavelſe:
f.E.ag*ain*, egeen, (igien;)

dia-

*di*alogue, deielog, (Samtale;)
Char*lo*tta, tſcharlotte.

§. 331.

Naar der ſtaaer i forved den Endelſe age, høres a ikke:

f.E. *mar*riage, mærridſch, (Giftermaal.)

§. 332.

Ei heller læſes det i følgende Ord:

*par*liament, parliment, (Parlament;)
*Pha*raoh, feero.

Om aa.

§. 333.

Naar to a ſtaaer hos hinanden, ſom allene findes i fremmede Navne, udtales de gierne ſom et langt eller kort e, ligeſom Stavelſen enten er lang- eller kortlonet:

f.E. *Ba*al, beel;
*Na*aman, neemen;
*Iſa*ac, eiſeek.

Om ae eller æ.

§. 334.

I Almindelighed lyder ae eller æ ſom i;

f.E.

f.E. æra, ihre, (Tidsregning;)
æquator, iqveetor, (Jevndøgns-linie.)

§. 335.

Hvor ae høre til forskiellige Stavelser bør de i Udtalen adskilles:
f.E. *Jaen*, dscheein.

Om ai og ay.

§. 336.

At ai i den Endelse ain udtales som et ganske kort in, er allerede sagt:
f.E. *Brit*ain, brittin brittn, (Britannien.)

§. 337.

I de Navne som endes med aiah, læses ai som ee:
f.E. *Isai*ah, eiseee, (Jesaias.)

§. 338.

Om ai gielder og hvad §. 335 er sagt:
f.E. *lai*c, lee ik, (Lægmand.)

§. 339.

I Ugedagenes Navne udtales ay som et kort e;
f.E. *Sun*day, sønde, (Søndag.)

Om au og aw.

§. 340.

Fra den ovenangivne Udtale ſom aa afvige følgende Ord, hvori det lyder ſom det klare danſke a:

*daugh*ter, dater, (Dateer;)
*ſau*ſage, ſaſidſch, en Pølſe.
*Law*rence, larens, (Lorents;)
*ſaun*ter, ſaenter, (ſtyve, hoppe omkring.)

§. 341.

Ogſaa herom mærke man hvad §. 333 er ſagt:

ſ.E. Cap*er*naum, kæpperneom;
awry, erei, (ſkievt.)

Om c.

§. 342.

Forved en Vocal udtales ce og ci ſom ſche, ſchi:

ſ.E. *an*cient, ænſchent, (gammel, fra Oldtiden af;)
*Gre*cian, grihſchen, Græker;
*atro*cious, etroſchoo's, (græſſelig.)

§. 343.

I følgende og de deraf nedſtammende Ord høres c ikke:

ſ.E.

f.E. in*dict*, indeit, (anklage;)
*ver*dict, verdit, (Kiendelse;)
*vic*tuals, vittels, (Provision, Levnets-midler.)

Om ch.

§. 344.

Følgende Ord have en fra Reglerne afvigende Udtale:

*ſto*macher, ſtaammee'tſcher, (Livſtykke;) Smykke.
*chan*nel, kinnel, (Rendeſteen, Kanal.)

§. 345.

Bag ved n naar en Conſonant begynder den næſte Stavelſe udtales d ikke gierne:

f.E. *grand*mother, grænnodder, Bedſtemoder;)
*pen*dant, pennent, (Vimpel.)

§. 346.

Iligemaade i adſkillige Ord i Enden:

f.E. *thou*ſand, tz'dauſen, (tuſind;)
*rib*band, ribben, (Baand.)

§. 347.

Den Stavelſe ti forved en Vocal læſes i daglig Tale ſom ſch:

f.E. *Jn*dia, indsche, (Indien;)
*Sol*dier, sohddscher, (Soldat.)

Om e.

§. 348.

Det stumme e som staaer i Enden af engelske Ord, bliver og stum i de som af samme nedstamme:
f.E. *tame*neſs, teemneſſ, (Tamhed;)
*elſe*where, elshueer, (andensteds.)

§. 349.

I Enden af fremmede Ord høres e, lydende som et kort dansk i:
f.E. Mel*po*mene, melpomini;
*re*cipe, reſſipi;
aloe, eeloi, (Aloe.)
Anm. Ode regnes for et Enstavelses-ord.

§. 350.

Den samme Lyd har og e i de korttonede Stavelser, hvori det staaer sidst eller allene:
f.E. *elect*, ilekt, (udvalgt;)
he*ro*ic, ~~hiroik~~, (heroisk.) hiroik.

§. 351.

Hvor det accentuerede e læses som i eller som e, er vanskeligt ved almindelige Regler

at

at bestemme. Det maae her være nok at mærke, at det i de Stammeord som endes med et stumt e, og i de deraf nedstammende, altid læses som et langt i; i de andre derimod mest, ikke alle som e:

f.E. sincere, sinsir, (oprigtig;)
extreme, egstriim, (yderlig;)
complete, kompliit, (fuldstændig;)
relish, relisch, (finde Smag i;)
never, nefver, (aldrig;)
devil, difvil, (Dievel.)

Om ea.

§. 352.

I en accentueret Stavelse lyder ea gemeenligen som et langt i:

f.E. eager, iiger, (begiærlig;)
beacon, biiken, (Fyrtaarn.)

§. 353.

Dog udtales den ofte og som e:

f.E. ready, reddi, (færdig;)
endeavour, indefvr, (Bestræbelse.)

§. 354.

I nogle faa Ord læses det som et langt o:

f.E. early, ohrli, (ārle.)

§. 355.

Igien behager man at erindre hvad §. 333 er sagt:

f. E. *idea*, eidtie, (Idee;)
Leah, li e;
dilinnicet. de*li*neate, dilinniect, (afridse, beskrive.)

§. 356.

Dog høres e ikke i følgende Ord:

*line*age, linnidsch, (Afkom;)
*line*ament, linnement, (Ansigtstræk.)

§. 357.

Derimod høres a ikke i følgende:

gu*i*nea, ginni, (Guinee;)
Chel*s*ea, tschelsi;
c*r*eature, kritjor, (Skabning.)

Om ee.

§. 358.

I Enden af et Ord læses ee enten som et langt eller som et kort i ligesom Stavelsen har Accenten eller ikke:

f. E. agr*ee*, egrii, (overeenskomme, aftale;)
c*o*ffee, kaaffi, (Kaffe.)

§. 359.

§. 359.

Man glemme ikke at ee kan høre til to Stavelser og da hvert e udtales for sig:

f.E. preeminent, prihminent, (fortrinlig, berømt;)
reenter, rienter, (komme ind igien;)
Beelzebub, bielsibobb.

Om ei.

§. 360.

I de Endelser eit og eive udtales ei som et i, langt eller kort efter Accenten:

f.E. deceit, disiht, (Bedragerie;)
counterfeit, kountersit, (Konterfei;) vid. pag. 119.
receive, risiiv, (modtage, annamme, bekomme.)

§. 361.

Forved gn eller gh lyder ei som e, kort eller langt:

f.E. foreign, faaren, (udenlandsk;)
neighbour, neebor, (Naboe, Næste;)
purveigh, pörvee, (forsyne.)

§. 362.

I følgende to Ord læses ei som ei, som e og som i:

*ei*ther, eider, edder, ider, (enten;)
*nei*ther, neider, (hverken, ikke heller.)

§. 363.

Exempler paa Ord hvori ei bør adskilles, kunne være følgende:

herein, hiirin, (heri;)
reinſtate, riinſteet, (paa ny indſætte;)
deity, dii iti, (Guddom.)

Om eo.

§. 364.

Den Diphthongus eo læſes i nogle Ord ſom e, i andre ſom i:

ſ.E. *leo*pard, lepperdd, (Leopard;)
*peo*ple, piipl, (Folk.)

§. 365.

I Enden af Ord lyder den ſom et kort en eller in:

ſ.E. *ſur*geon, ſordſch'n, (Chirurgus.)

§. 366.

Paa Ord, hvori eo bør adskilles, gives følgende Exempler:

*me*teor, mittiahr, (Luftſyn;)
geometry, dſchiahmitri, (Geometrie;)
preor*dain*, priaardeen, (forud befale.)

Om

Om eu og ew.

§. 367.

I følgende Ord har ew sin egen Udtale:
ſewer, ſuuer, (Forſkiærer;)
ſewer, ſchoor, (Slamkiſte.)

§. 368.

Exempler paa Ord, hvori eu og ew maae adſkilles, ere:
reu*nite*, rijuneit, (igien foreene;)
re*ward*, rihuahrdd, (giengielde.)

Om ey.

§. 369.

I langtonede Stavelſer læſes ey ſom ee, men i korttonede ſom et kort i:
ſ.E. ſur*vey*, ſorvee, (opmaale;)
~~*mo*ney~~ *mo*ney, monni, (Penge.)

Om eau.

§. 370.

I det følgende og de deraf nedſtammende Ord læſes eau ſom ju.
beauty, bjuti, (Skionhed.)

§. 371.

I de andre af Franſken optagne Ord lyder det ſom o:
ſ.E. Beaufort, boofort.

Om g.

§. 372.

I Ord ſom endes med pugn læſes g uagtet det ſtaaer for n i een Stavelſe:
ſ.E. re*pugn*, ripogn, (ſtride imod.)

§. 373.

Til Exempler hvor g og n adſkilles og udtales hver for ſig, kunne tiene
*dig*nity, digniti, (Værdighed;)
*pig*my, pigmi, (Pigmæus.)

§. 374.

I de bibelſke og græſke Ord, ſom ikke begynde med geo, lyder g ſom et danſk g:
ſ.E. Gerar, gerar;
exegetical, ekſigihtikel.

§. 375.

Som og hvor to g ſtaaer ſammen:
ſ.E. *dag*ger, dægger, (Dolk.)

§. 376.

§. 376.

Dog læses gg som ddsch i følgende Ord:

exaggerate, eksæddscheree't, (overdrive;)

ſuggeſt, ſoddscheſt, (indſkyde.)

§. 377.

Saa læses og g ſom et danſk g i Ord af nordiſk Oprindelse:

anger, auger, begin, conger, eager, finger, gewgaws, gibberiſh, giddy, giggle, giglet, gimlet, gittern, gizzard, hunger, manger, meager, monger, punger, ſtarget, tyger, together.

§. 378.

Iligemaade i de Ord ſom nedſtamme af de 11 anførte og af de §. 50 angivne Eenſtavelſes-ord:

f. E. giddineſs, beget, forgive, longer.

Om h.

§. 379.

I følgende Ord og de deraf nedſtammende høres h ikke:

hor-

*her*mit, ormit, (Eremit;)
*ho*nour, ah'nor, (Ære;)
*ho*neſt, ah'nneſt, (ærlig;)
*ho*ſpital, ah'ſpitel, (Hoſpital;)
*ho*ſtile, ah'ſtil, (fiendtlig;)
*ho*ſtler, ah'ſtler, (Staldkarl i et Værtshuus;)
*hum*ble, omb'l, (underdanig, ydmyg;)
*Hum*phrey, omfri;
*Tho*mas, tomæs;
*lant*horn, lentorn, (Lygte;)
ex*hort*, ekſah'rt, (formane.)

Anm. Saa og i de Ord ſom nedſtamme af de § 63 angivne.

Om i.

§. 380.

Det lange danſke i høres i den accentuerede Endelſe af nomina (ikke verba) ice, igue, ile, ine, ique og ire af franſk Oprindelſe:

f.E. ca*price*, keepriis, (Egenſindighed;)
fa*tigue*, fetiigg, (Strapats;)
ma*chine*, meſchiin, (Maſkine;)
repique, repiik, (en 90 i Piquet;)
frontire, fraa'ntiir, (Grændſe.)

§. 381.

§. 381.

Dog har denne Regel ſine Undtagelſer:
ſ.E. ob*lige*, aa'bbleidſch, (forpligte.)

Anm. I Almindelighed er der i Henſeende til diſſe Endelſers Udtale megen Uenighed.

§. 382.

Det korte i findes og i de ſamme Endelſer, ſaa og iſe og ite naar de ere uaccentuerede:
ſ.E. *ma*lice, meelis, (Ondſkab;)
*a*gile, eedſchil, (hurtig;)
*cam*phire, kæmfir, (Kamfer;)
*a*niſe, eenis, (Anis;)
*op*poſite, aa'ppoſit, (modſat.)

§. 383.

Saaog i diſſe Endelſer: icity, idity, ility, inity, ition, iſſion og ivity:
ſ.E. elec*tri*city, ilektriſſiti, (Electricitæt;)
ac*i*dity, eſidditi, (Suurhed;)
*abi*lity, ebilliti, (Dueligheb;)
div*i*nity, divinniti, (Theologie;)
*edi*tion, idiſchen, (Udgave;)
ac*ti*vity, ektivviti, (Virkſomhed.)

§. 384.

§. 384.

Endvidere i de fleſte Ord hvor det ender en accentueret Stavelſe, der ikke ſtaaer næſt for en Endelſe med det ſtumme e:

ſ.E. *bi*ſhop, biſchop, (Biſp;)
*li*ly, lille, (Lilie;)
m —*li*mit, limkit, (Skranke;)
finiſh, finniſch, (ende;)
*ci*ty, ſitti, (Stad;)
*ci*vil, ſivvil, (høflig.)

Anm. Om Endelſerne ible, ic, ite, ive o. ſ. v. er forhen talt.

§. 385.

Endeligen og naar det udgiør eller ender en tonelos Stavelſe:

ſ.E. *lai*ty, lee itti, (Lægfolk;)
*ab*ſtinence, æbſtinens, (Fraholdenhed.)

§. 386.

Som et langt ei udtales dette Bogſtav i de bibelſke og latinſke Endelſer ite og ine:

ſ.E. *Iſ*raelite, eiſreeleit;
*ap*petite, æppiteit, (Appetit;)
ada*man*tine, edemæntein, (diamantlig.)

§. 387.

Dog gives, helſt af ſidſte Slags, endeel Undtagelſer:

ſ.E.

f.E. genuine, dschenuin, (ægte;)
Jesuite, dschessuit.

§. 388.

Fremdeles beholder i denne Udtale end- og i toneløse Stavelser, i Ord af grædsk Oprindelse og latinske Navne, ja og nogle andre af Latinen nedstammende, og altid i de ganske latinske Ord:

f.E. diameter, dei eemeter;
* Timotheus, teimotios; *vid. pag. 105. § 283.*
Vienna, vei enne, (Wien;)
† vivacity, veiveessiti, (Livagtighed;)
† triumvirate, treiomveiree't, (Tremænds;)
nisi prius, neisei preios.

§. 389.

Som ei lyder det og naar det gier alene eller ender en accentueret Stavelse:

f.E. idle, eidl, (ørkeslos;)
iron, eiren, (Jern;)
reiterate, rieitereet, (gientage;)
bible, beib'l, (Bibel;)
anxiety, ængseitti, (Angst.)

§. 390.

§. 390.

I de tonelose Endelser forved al, el, an, en, ent, on, ar, er, or, ous, um, lyder i som j:

f.E. ce*le*stial, selleſtjel, (himmelſk;)
— mathema*ti*cian, metimetiſchen, (Mathematikus;)
*an*cient, ænſchent, (fra gammel Tid, aldſte;)
*o*nion, onjon, (Løg;)
fa*mi*liar, femiljer;
*col*lier, kaaljer, (Steenkulgruver;)
*war*rior, huarjor, (Krigere;)
te*na*cious, tineeſchoo's, (ſei, vedhængende;)
E*ly*ſium, tleiſchom.

§. 391.

I de Ord ſom endes paa gious og gion høres i ikke:

f.E. re*li*gion, relidſch'n, (Religion;) *med. pag. 105 § 283.*
re*li*gious, relidſchoo's.

§. 392.

Saaog i følgende Ord:
*me*dicine, medſin, (Lægekonſt;)

bu-

*bu*ſineſs, biſnes, (Forretninger;)
*char*riot, tſchærrat, (Vogn;)
*re*giment, redſchment, (Regiment;)
*ve*niſon, venſøn, (Vildt;)
*Spa*niel, ſpænnel, (Pudelhund;)
*or*dinary, ah'rnee'ri. Spiſeqvarteer; daglig Koſt;
Poſt-Contoir.

Om ie.

§. 393.

Til to Stavelſer hører ie i følgende Exempler:

*Sci*ence, ſei ens, (Videnſkab;)
*die*t, dei et, (Diæt.)

Om l.

§. 394.

Imellem a eller o og en Conſonant udtales l i daglig Tale ikke gierne, ſ. E.

*fal*con, fakon, (Falk;)
*Nor*folk, naa'rfok.
Det Ord *co*lonel, (Oberſt) læſes kornel.

Om n.

§. 395.

Bag ved m i een Stavelſe høres n ikke, men vel i to forſkiellige Stavelſer:

condemn, kaa'ndem, (fordømme;)
condemnation, kaa'ndemneeſchen.

Om o.

§. 396.

Det lange o høres i de Endelſer olian, onian, oneous, onious, orial, orian, orious, oſion, otion: ſ. E.

æolian, i oo ljen, (æoliſk;)
caledonian, kelidoonjen, (ſkotiſk;)
erroneous, erroonjoo's, (Vildfarelſe;) vildfarende
acrimonious, ekrimoonjoo's, (ſkarpbidende;)
memorial, memoorjel, (Memorial;)
notorious, notoorjoo's, (hver Mand bekiendt;)
explosion, egsplooſchen, (Knald, Forkaſtelſe;)
emotion, imooſchen, (Bevægelſe.)

§. 397.

Saa og naar det ſtaaer for eſt og lt; ſ. E.

bolſter, bohlſter, (Pude;)
molten, mohlt'n, (ſmeltet.)

§. 398.

§. 398.

Det korte o findes i de tonelose Stavelser, som udgiores af eller endes med o, helst forved v, efter w, og imellem m og n, saa og i den Endelse om og i Enden af fremmede Ord: f. E.

opinion, opinjen, (Mening)
violin, velolin, (Violin;)
tobacco, tobækko, (Tobak;)
govern, govvern, (regiere;)
wonder, huonder, (Under;)
monkey, monki, (Abe;)
seldom, seldom, (ſielden;)
quarto, qvaa'rto, (Quart.)

§. 399.

Som et langt *ah* eller *aa* læſes o i de Ord hvori det ſtaaer i en accentueret Stavelſe for r og en Conſonant: f. E.

fortune, faartjun, (Lykke;)
order, aarder, (Orden;)
accord, ekkaardd, (tilſtaae;)
conform, kah'nfaarm, (overeensſtemmende.)

§. 400.

Dog gives Undtagelser af denne Regel:

f. E.

divorce, divoors, (Skilsmisse;)
afford, effoordd, (forskaffe.)

§. 401.

Som et kort ah' eller aa' lyder det ngar det staaer forved to eller flere Consonanter: f. E.

onset, aan'set, (Anfald;
bottle, baa'tt'l, (Flaske.)

§. 402.

Sae og i visse Ord, hvor det udgior eller ender en Stavelse, og som maae læres af Øvelsen:

f. E. *olive*, aa'liv, (Olive;)
modest, maa'dest, (beskeden.)

§. 403.

Ganske kort og svagt næsten som e udtales o i de Endelser on, or og ot: f. E.

reason, riison, riis'n, (Fornuft, Grund;)
taylor, teelor, (Skræder;)
abbot, æbbot, (Abbed.)

§. 404.

§. 404.

I følgende Ord høres o slet ikke:

*fau*coner, faakner, (Falkonerer;)
*Ni*colas, niklas, (Nikolaj;)
*rec*koning, rekning, (Regning, Beſtik.)

Om oa, oe, oi og oo.

§. 405.

Exempler af Ord, hvori oa, saa og oe, oi og oo bør adſkilles, ere:

*Gen*oa, dſchenoe, (Genua;)
Cloe, klo i;
*go*ing, go ing, (gaaende;)
*coo*perate, koaa'peree't, (medvirke.)

Om ou og ow.

§. 406.

Som et kort o lyder ou og ow i toneløſe Stavelſer: f. E.

*el*bow, elbo, (Albue;)
*fa*vour, feevor, (Yndeſt, Villighed;)
*bo*rough, borro, (Flekke;)
*tho*rough, t'haro, (midt igiennem;)

*Yar*mouth, jarmoʒ'th.
*con*course, kaankors, (Sammenløb.)

§. 407.

Ligeledes i følgende Ord:
*ad*journ, ædschorn, (opsætte til en vis Tid;)
*so*journ, sødschorn, (opholde sig, tove paa et Sted;)
*jour*ney, dschorni, (Reise;)
*cour*tesy, kortsi, (neie;)
*cour*tesan, kortsæn, (Skiege;)
*tour*nament, tornement, (Turnering;)
*coun*try, kontri, (Land;)
e*nough*, inof, (nok;)
*nou*rish, norrisch, (nære;)
*flou*rish, florrisch, (blomstre;)

§. 408.

Som ah læses aw i det Ord
*Know*ledge, nahledsch, (Kundskab;) og alle deraf nedstammende.

§. 409.

Som et u lyder ou i de Ord som ere tagne af det Fransk:
f. E. rendez-vous, randevu.

§. 410.

§. 410.

Dog undtages herfra mange: f. E.

*cou*rage, korredsch, (Mod;)
*cou*ple, kopp'l, (Par;)
*dou*ble, dobb'l, (dobbelt;)
*trou*ble, trobb'l, (Uleilighed;)
*cou*sin, kossin, (Fætter, Fætterske.)

Om p.

§. 411.

Bogstavet p høres ikke i det Ord

*rec*ceipt, risiit, (Recept, Modtagelsesbeviis.)

Om ph.

§. 412.

For en Consonant høres ph som p. f. E.

*diph*thongue, diptong.

§. 413.

For th høres ph slet ikke: f. E. *phthi*sic, tissik, (svindsotig.) NB. I Begyndelsen §. 412.

§. 414.

I følgende Ord udtales ph som vv:

nephew, nevvi, (Broder- eller Søster-
søn;)
*phi*al, vei el, (Glas, lille Flaske;)
*Ste*phen, ſtihven, (Steffen.)

§. 415.

Man glemmer ikke at adſkille ph hvor det hører til to Stavelſer:

f. E. *shep*herd, ſchepperdd, (Hyrde.)
ɔ: ſchepherdd.

Om q.

§. 416.

I de Ord ſom ere af franſk Oprindelſe læſes qu ſom k: f. E.

*ban*quet, bænket, (Giæſtebud.)

Om r.

§. 417.

I den Endelſe re, ron med en Conſonant for, udtales r ſom ſom det ſtod efter Vocalen: f. E.

acre, eeker, (Ager;) ɔ: Morgenland,
pag. 125. § 320. apron, eeporn, (Forklæde,) ploveland

Om

Om s.

§. 418.

At se, si og su i de Endelse sia, sian, seate, sient, sion, seous, sious og sure udtales som sch er allerede sagt.

§. 419.

Den Bøielse s's læses som et kort sis: f. E.

James's, Dscheemsis.

§. 420.

I følgende Ord og de deraf nedstammende høres s ikke:

demesne, dimihn, (Fædrenegods;)
viscount, veikount, (Vicomte.)

Anm. Saaog de som nedstamme fra ille.

Om sc.

§. 421.

Sc læses som sk i de Ord

sceleton, skelliton, (Beenrad;)
sceptic, skeptik, (Tvivler;)
Og de deraf nedstammende.

Om ſch.

§. 422.

Som ſch læſes ſch i
ſchedule, ſchidol, (Sedel.) *pag. 90. lin. 1*

§. 423.

Til to Stavelſer hører ſch i det Ord
*miſ*chief, mistchiif, (Ulykke, Skade.)

Om ſh.

§. 424.

Adſkilles bør ſh ſ. E. i de Ord ſom begynder med dis og mis: ſ. E.

dis*h*onour, disaa'nor, (Vanære;)
mis*h*ap, mishæp, (Uheld.)

Om t.

§. 425.

Naar ti ſtaaer uden ſi i tia, tial, tian, tiate, tience, tient, tier, tion, tious, o. ſ. v. læſes det ſom ſch ſ. E.

Cro*a*tia, kroeesche;
*par*tial, parſchel, (partiſk;)
part*ia*lity, parſchaliti, (Partiiſkhed;)

pa-

*pa*tience, peeſchens, (Taalmodighed;)
am*bi*tious, embiſchoo's, (ærgierrig.)

§. 426.

Dog undtages hebraiſke og græſke Navne: ſ. E.

Mil*ti*ades, milteiedes;
*Phal*tiel, fahltiel.

§. 427.

Iligemaade diſſe Ord:

*cour*tier, kortjer, (Hofmand;)
*pi*tiable, pittiee'bl, (ynkelig.)

§. 428.

I de Endelſer teous, og tuous, lyder te og tu ſom ſch: ſ. E. vid. pag. 105, § 283.

*cour*teous, kortſchoo's, (høflig;) pag. 123. § 315.
*vir*tuous, vortſchoos's, (dydig.)

Om th.

§. 429.

For ved den Endelſe er lyder th gierne ſom et Par bløde danſke d: ſ. E.

*mo*ther, modder, (Moder.)

§. 430.

§. 430.

Saaog i følgende Ord:

*bur*then, borden, (Byrde;)
fathom, fadom, (Favn;)
*me*thod, meddtod, (Methode.) NB. Ing far
Lörd ihl udtale: mittod.

§. 431.

Det læses som et t i alle følgende Ord:

*Th*omas, tomæs;
*Thom*ſon, tomſon;
*Th*ames, teems;
*An*thony, æntoni, (Anton;)
ap*o*thecary, epaa'tikeri, (Apotheker;)
au*th*ority, ah'torriti, (Autoritæt.)

Om u.

§. 432.

Som et langt u, eller ju, udtales u i de Endelſer ucive, uſive, utive, udity, urity, uity, umour, union, uſion, ntion, utor: ſ. E.

con*du*cive, kaa'ndjuhſiv, (nyttig;)
a*bu*ſive, ebjuhſiv, (ſkieldende, misshandlende;)
exe*cu*tive, ekſekjuhtiv, (udførende;)

cru-

*cru*dity, kruditi, (Raahed;)
*ſu*rity, ſchuriti, (Sikkerhed;)
pag. 162 ambig*ui*ty, embigjuiti, (Tvetydighed;)
lin. 3. *hu*mour, hjumor, (Vædſke, Lune;)
com*mu*nion, kommuhnjen, (Samfund;)
exc*lu*ſion, ekskluhſchen, (Udelukning;)
pol*lu*tion, polluhſchen, (Beſmittelſe;)
coad*ju*tor, koædſchuhtor, (Medhielper.)

Anm. Efter hvilke Bogſtaver lyder ſom ju og ſom u ſees §.

§. 433.

Jligemaade hvor det udgiør eller ender en langtonet Stavelſe: f. E.

*u*ſurer, juſurer, (Agerkarl;)
*fu*neral, fjuhneral, (Begravelſe.)

§. 434.

Som et kort u lyder det i de toneloſe Stavelſer og den Endelſe ute: f. E.

*gra*titude, greetitjud, (Taknemlighed;)
*cre*dulous, kredduloo's, (lettroende.)
con*tri*bute, kaa'ntribjut, (bidrage.) bidrage

§. 435.

§. 435.

Dog læses det næsten som i i *mi*nute, minnit, (Minut.)

§. 436.

Ligesaa i de Stavelser bul, ful og pul lyder det som et kort u: f. E.

*bul*let, bullit, (Kugle til Kanon eller Bøsse;)
*ful*leſt, fulliſt, (fuldeſt;)
*art*ful, a'rtful, (ſnedig;)
*pul*ly, pulli, (Vind, Spil.)

§. 437.

Saaog følgende:

*buſ*hel, buſchel, (Skieppe.)
*but*cher, butſcher, (Slagter;)
*cuſ*hion, kuſchen, (Pude;)
*pud*ding, pudding.

§. 438.

Som et kort o læſes u for een eller flere Conſonanter og i de fleſte toneløſe Endelſer: f. E.

inſult, inſolt, (fornærme;)
*con*duct, kaa'ndokt, (Forhold.)

alum,

*a*lum, eelom, (Alun;)
*non*plus, nonplos, (ſtoppe Munden;)
*ſtir*rup, ſtorrop, (Stigbeile;)
*Edin*burgh, edinborg.

§. 439.

Videre i viſſe Ord ſom maae læres af Øvelſe: f. E.

*pu*niſh, ponniſch, (ſtraffe;)
*du*cat, dokkee't, dokkit, (Dukat.)

§. 440.

Som et gauſke kort og ſpædtlydende u, næſten lig et o udtales det i de tovelſe Endelſer ule og ure: f. E.

*pu*ſtule, poſtol, poſt'l, (Blegn;)
*pic*ture, piktjor, (Skil.)

§. 441.

Som et o, lig et e, læſes det i følgende Ord:

*bu*ry, borri, (begrave;)
*bu*rial, borjæl, (Begravelſe;)
*Can*terbury, kænterborri.

§. 442.

§. 442.

Det høres ikke i

*vic*tuals, vittels, (Levnetsmidler.)

Om ua, ue og ui.

§. 443.

Efter ſ lyder u som v: ſ. E.

per*ſua*ſion, perſveeſchen, (Overtalelſe.)

§. 444.

Ligemaade efter g i

*lan*guage, længvidſch, (Sprog.)

§. 445.

Dog høres det ikke i de Ord ſom nedſtamme af guard, og i den franſke Endelſe quant: ſ. E.

*guar*dian, gardjen, (Vogter, Formynder;

pi*quant*, pikant, (pirrende.)

§. 446.

I følgende Ord og de deraf nedſtammende, læſes gu ſom gu: ſ. E.

*a*gue, eegu, (Koldfeber;)
*ar*gue, argu, (argumentere;)
*Mount*ague, movntegu.

§. 447.

I den Endelſe guish og guine, læſes u ſom v: f. E.

*an*guish, ængviſch, (Engſtelſe;)
*ſan*guine, ſængvin, (blodrig, fyrig.)

§. 448.

Forved s og t læſes ui ſom uh: f. E.

rec*ruit*, rikruht, (Rekrut;)
*nui*ſance, nuhſens, (Ulejlighed;)
*ſuit*able, ſuhtee'bl, (anſtændig.)

§. 449.

Dog lyder det ſom i i diſſe:

*con*duit, kaandit, (Vandrøre;)
circ*uit*, ſirkit, (Dommernes Omreiſen;)
*ver*juice, vordſchis, (Saft af umodne Druer.)

§. 450.

Exempler paa Ord, hvori ua, ue, ui, høre til to Stavelſer, ere:

*ca*ſual, keeſu el, (Tilfældig;)
*af*fluence, effluens, (Velſtand;)
pag. 157. lin. 3. ambiguity, embigu iti, (Tvetydighed.)

Om v.

§. 451.

I de fleſte Ord udtales v ſom et dobbelt, eller fv: ſ. E.

*li*ver, lifver, (lever.)

Om w.

§. 452.

I følgende Ord høres w ikke, endſkiønt det ikke ſtaaer for h: ſ. E.

*an*ſwer, anſor, (Svar;)
*au*kward, aakerdd, (klodſet.)

Om x.

§. 453.

I Enden af franſke Ord høres x ikke: ſ. E.

Bor*deaux*, bordoo.

Om

Om y.

§. 454.

Som j udtales y i den Endelſe yer: f. E.

*law*yer, lehjer, (Juriſt.)

§. 455.

Det lyder ſom ei naar det ender en langtonet Stavelſe: f. E.

*den*y, dinei, (nægte.)

§. 456.

Saaog i de Endelſer fy, py og ply, og naar de ere toneloſe: f. E.

*no*tify, nohtifei, (bekiendtgiøre;)
*oc*cupy, aa'kkupei, (indtage;)
*mul*tiply, moltiplei, (mangfoldiggiøre.)

§. 457.

Saaog naar det ender en accentueret Stavelſe: f. E.

*ty*rant, teirent, (Tyran.)

§. 458.

Dog gives af det ſidſte mange Undtagelſer: f. E.

Sybil, ſibbil, (Sybille.)

§. 459.

Som et kort i lyder det i den korttonede Endelſe dy o. ſ. v. f. E.

*co*medy, kaamedi, (Komedie;)
*an*gry, ængri, (vred;)
*ſur*ly, ſorli, (ſtudſig;)
*na*vy, neevi, (Flaade;)
*dain*ty, deenti, (lekker.)

Om z.

§. 460.

I den Endelſe zier læſes kort ſchor eller ſcher: f. E.

*gla*zier, gleeſchor, (Glarmeſter.)

Det

Engelske Sprogs Udtale.

Tredie Afdeling.

Ordforbindelser.

Stanford University
Libraries

Ordforbindelsers Udtale.

§. 461.

Vi have seet, at Sprogbrugen i det Engelske medfører at Ordene i Udtalen saa meget afkortes som mueligt. Dette strækker sig til hele Ordforbindelser, og Talemaader, allermeest i daglig Tale. Derfor er og det familiaire Engelske i Skrifter saa fuldt af Afkortelses-Tegn (').

§. 462.

At anføre alle disse vilde falde for vidtløftigt. Vi ville allene giøre Læserne bekiendt med de brugeligste.

§. 463.

th' other, ð'd aadder, (den anden.)
o'the, aa'de, for ofthe.
o'th', aa'd, idem.
to't, tuh't, for to it.
to's, tuh's, to his.
to'm, tuh'm, to them.

§. 464.

Iblandt Pronomer ſkeer det meeſt ved it og them:

× 't was, tvahs, det vár.
let'm, lettm, lad dem.

§. 465.

Iblandt Talordenen findes følgende:

two pence, toppens, (To Styvere;)
threepence, z'thrippens, (Tre Styvere;)
five pence, fippens, (Fem Styvere;)

§. 466.

I Verberne forekomme diſſe:

J'm, eim, jeg er, J am,
thou'rt, zdovrt, du er, thou art,
he's, hihs, han er, he is,
she's, ſchihs, hun er,
't is, tis, det er,
we're, hveer, vi ere, we are,
you're, juhr, J ere,
they're, z'dheer, de ere.

For

For J am, thou art, he is, she is, it is, we are, you are, they are.

J've, ei'v, jeg har, for J have,
thou'ſt, ʒdovſt, du har, for thou haſt
't has, tæs, det har,
we've, hvi'v, vi have,
you've, ju'v, J have,
they've, ʒdhee'v, de have.

J'll, ei'l, jeg vil, J will,
thou'lt, ʒdov'lt, du vil,
he'll, hi'l, han vil,
'twill, tvill, det vil,
we'll, hvi'l, vi ville,
you'll, ju'l, J ville,
they'll, ʒdee'l, de ville.

J'd, ei'd, jeg havde, J had,
thou'dſt, ʒdovdſt, du havde,
he'd, hi'dd, han havde,
we'd, hvi'd, vi havde,
you'd, juhd, J havde,
they'd, ʒdee'd, de havde.

Jhan't, ei hænt, jeg har ikke, J have not,
he han't, hi hænt, han har ikke, v. ſ. v.

J an't, ei ænt, jeg er ikke, Jam not,
we an't, vi ænt, vi ere ikke, o. ſ. v.

J don't, ei dont, jeg gior ikke, J do not,
J can't, ei kænt, jeg kan ikke, J cannot,
J won't, ei hvont, jeg vil ikke, J will not,

't was, tvahs, det var,
was't, huahst, var det,
where's, hveers, hvor er.

§. 467.

Af ſammenſatte Ord hører endnu herhid:

a *pen*nyworth, e pennivot'h, for en Styver,
*half*pennyworth, hepenivod' eller kortere, heepod, for en Skilling,
*ſe'n*night, ſenneit, 8 Dage, ſeventh night.
*forth*night, fortneit, 14 Dage, forteenth night,
*Bar*tholomew-fair, bartlimiſeer, Bartolomæi Marked.

§. 468.

§. 468.

Større Ordforbindelſer ere følgende:

*how*d'ye do, *how* doyou *do*? hov-djidu, (hvorledes lever De?)
what d'ye *want*? (what do you want?) huaa'tjuhvaa'nt, (hvad behager De?)
what's the *mat*ter? huaa'tsdmettr, (hvad er der paafærde?)
god *b'ye*! (god be with you) gahd bij, (Gud være med dem!)
to be *ſure*, tub'ſchuhr, (til viſſe.)
not at *all*, naa'tetaal, (ingenlunde.)

§. 469.

Følgende Afkortelſer behage man endnu at mærke:

e'er, e'er, (nogen Tid, beſtandig) ever,
ne'er, ne'er, (aldrig) never,
Eſq, iſkveir, (Herremand) Eſquire,
N. N. & Co. N. N. ænd kaampeni, (N. N. og Compagnie,)
Gent. dſchentelmen, (Herre) Gentleman,
Ld, lahrdd, (Lord,) Lord,

Rd Revd, riverendd, (velærværdig) reverend,
Kt, neit, (Ridder) Knight,
ſervt, ſarvent, (Tiener, Tienerinde) ſervant,
Hon*ble*, aanoree'bl, (velbaaren) honourable,
Mrs, miſtris, (Madame, Frue) Miſtreſs,
Mr, miſter, (Herr) Maſter,
F. R. S. fello aa'v di roiel ſoſſei iti, Medlem af det K. Videnſkabers Selſkab.
l, povndd, (Pund)
s, ſchilling, (12 Pence, en Rigsort.)
d, penni, pence, (Styver, Styvere,)

I Skrivning bruges og følgende:

ye. for the,
yt. — that,
ym. — them,
yu. — you,
wt. — what,
wth. — with,
we., wch, — which,
wn. — when.

Tillæg.

Tillæg.

S. 28. L. 6. læg til herb, læses orbb, (Urt.)
= 62. = 12. — viz, — tu vitt, videliset, (nemlig.)
= 70. = 12. — boy, — baj, (Dreng.)
= 128. = 10. — *dia*mond, — deimon, (Diamant.)
= 137. = 4. — *lieu*tenant, — liftenent, (Lieutenant.)
= 148. = 23. — *wo*man, hvummen, (Fruentimmer.)
— — — *wo*men, hvimmen, (Fruentimmere.)
= 150. = 17. — *houſe*wife, — hoſſiv, (Huusmoder.)
= 151. = 8. — touch, — totſch, (rore ved.)

Rettelser.

S. 27. L. 14. læs Ggaerd
" 28. " 2. — hope
" — " 18. — joy
" 33. " 7. — myrrh
" 35. " 6. — ſchaerp
" 36. " 21. — Theta, Θ
" 63. " 22. — tu ænd ſro
" 72. " 6. — tu muur
" 75. " 3. — jong
" 77. " 23. — §. 60 og 78
" 78. " 6. — ggaerdd
" — " 18. — §. 79
" 89. " 5. — nevvi
" 92. " 6. — to conteſt, tu kaa'nteſt, (at ſtride.)
" 94. " 13. — ineritens
" 99. " 15. — kaa'nſiddereb'l
" 103. " 26. — ebondentli
" 105. " 19. — edolteri
" 106. " 15. — dſchennerah'ſiti
" 101. " 11. — brutiſch
" 122. " 13. — progreſſchen
" 132. " 21. — hiro ik
" 134. " 6. — dillnniee't